26 АПР

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 95 (18.572). • Сешанба, 1983 йил 26 апрель • Баҳоси 3 тийин.

Ю. В. АНДРОПОВНИНГ «Шпигель» (ГФР) журналига жавоблари

Ғарбий Германиянинг «Шпигель» журнали КПСС Марказий Комитети Бош секретари Ю. В. Андроповга мурожаат этиб, бир қанча саволларга жавоб беришини, шунингдек суҳбатлашиш учун журнал ношири Р. Аугштайнни қабул этишни илтимос қилди. Илгари хабар қилинганидек, шу йилнинг 19 апрелида шундай суҳбат бўлиб ўтди.

Қуйида Ю. В. Андроповнинг жавоблари ва унинг Р. Аугштайн билан суҳбати эълон қилинади.

Савол. Европада ўртача олисликка учириладиган қуролга бағишланган Женева музокараларида ҳеч қандай силжиш бўлмаётганлиги яққол кўриниб турибди. Американинг «нуль варианти», яқин вақтдан буён эса «оралиқ варианти» деб аталган таклифлари Совет Иттифоқининг ўз ракеталари сонини Ғарбий Европадаги ўртача олисликка учириладиган ракеталар сонига қадар қисқартиришдан иборат таклифига мос келмаяпти. Сизнинг фикрингизча шу тафовутларнинг моҳияти нимада ва Сиз муросага эришиш мумкин деб ҳисоблайсизми?

Жавоб. Европада ўртача олисликка учириладиган ядровий қуролларни чеклашга доир Женевадаги музокараларда муҳокама қилинаётган масалалар ҳал этилмай қолаётганлигидан ташвишланиш бизга тушунарлидир. Тўғрисини айтганда, бу музокаралар боши берк кўчага кириб қолди.

Хўш, ана шу музокаралар нима мақсадда бошланган эди? Совет томони музокаралар бошлашни таклиф этди ва шу районда СССР билан НАТО мамлакатларининг ўртача олисликка учириладиган мавжуд ядровий воситаларини қисқартиришга, ядровий қарама-қарши туриш даражасини ўзаро тубдан пасайтиришга эришишга азму қарор берган ҳолда шу музокараларни бошлади. АҚШнинг Женева музокараларидан мақсади НАТОнинг ҳозирдаёқ мавжуд бўлган жуда катта ядровий аслаҳахонасига қандай қилиб бўлмасин янги қудратли қурол-яроғларни қўшиб олишдан иборат эканлиги маълум бўлиб қолди, АҚШ фақат совет ракеталарини қисқартиришни истамоқда.

Кўриб турибсизки, Женевада бир-бирига зид икки йўл, айтишим мумкинки, принципиал хилма-хил икки ёндашув бир-бирига қарама-қарши турибди. Женевага қадар ҳам биз америкаликларнинг шундай йўлига дуч келган эдик. Маълумки, АҚШ СҚЧ-2 шартномасини барбод этди, ривожланиб бораётган ёки муваффақиятли равишда якунланишига яқинлашиб қолган бир қанча музокаралардан ўзини олиб қочди. Шуни эслатиб ўтишим мумкинки, АҚШ ядро қуроли синовларини ёппасига ва батамом тақиқлаш тўғрисидаги, йўлдошларга қарши системалар ҳақидаги, оддий қурол-яроғлар етказиб бериш ва сотишни чеклаш тўғрисидаги, Ҳинд океанида ҳарбий фаолиятни чеклаш тўғрисидаги музокараларни тўхтатиб қўйди ва ҳанузгача уларни яна бошлашдан бўйин товлаб келмоқда. Бунга ядро қуроли ер ости синовларини чеклаш ҳақида ва тинч мақсадлардаги ядро портлатишлари тўғрисида Совет Иттифоқи билан тузилган ва Қўшма Штатлар шу пайтгача ратификация қилмаган шартномаларни илова қиламан. Буларнинг ҳаммаси гап нимада эканлигини ўз-ўзидан кўрсатиб турибди. Қолаверса, АҚШнинг ҳозирги маъмурияти Женева музокараларига ҳам зўрбазўр келганлиги маълум.

Биз учун аҳдлашувлар битимга эришиш масалаларини иккала томон учун мақбул тарзда келишиб олишни билдиради. Америка маъмурияти эса ўзини гўё халқаро муносабатларнинг кўп асрлик тарихи, битимлар ва шартномалар практикаси мавжуд эмасдек тутмоқда. Вашингтон аввал бошданоқ СССР учун номақбул «нуль варианти» деб сохта ном қўйилган ўз таклифини яқинда бир оз ўзгартирганлиги аҳволни ўзгартирмайди, АҚШ маъмурияти бошқа томоннинг қонуний манфаатларини ҳисобга олишни, ҳалол ўзаро мақбул битимга эришишни сира ҳам истамай, ўзининг аввалги бир томонлама позициясида қолмоқда. АҚШ ҳар гал ўз таклифларини олға сурганида, аввало, Совет Иттифоқининг хавфсизлигига зиён етказишга, таркиб топган кучлар мувозанатини ўз фойдасини кўзлаб бузишга интилмоқда ва бу унинг асосий мақсадидир.

Женева музокараларидаги муваффақиятсизликларнинг асосий сабаби мана шунда. Рейган маъмурияти бизнинг аниқ ва одилона таклифларимизга жавобан гоҳ «нуль варианти»ни, гоҳ «оралиқ нуль» вариантини олға сурмоқда. Унисиҳам, буниси ҳам нореал бўлиб, аҳдлашувнинг муваффақиятига асло ёрдам бермайди. Нима учун? Чунки улар бизни қуролсизлантириб, НАТОни эса яна ҳам кўпроқ қуроллантиришни истамоқдалар. Биз унга рози бўлмаймиз.

Кейинги вақтларда АҚШ ва НАТОдаги бошқа баъзи мамлакатларда совет томони «ён босмаяпти» деган гап-сўзлар эшитилмоқда. Хўш, биз қайси масалада ён беришимиз керак экан? Совет Иттифоқининг ўртача олисликка учириладиган мавжуд ракеталари ва Американинг Европага келтирилиши мўлжалланаётган шундай ракеталари бўйичагина тузиладиган битимга рози бўлишимизни биздан талаб қилмоқдалар. Америкаликлар ўртача олисликка учириладиган ядровий воситаларнинг бошқа турлари бўйича аҳдлашиб олишдан мутлақо бош тортмоқдалар. Улар бу ҳақда музокаралар олиб боришни истамаймиз, вассалом, демоқдалар.

Англия ва Франциянинг денгиз ва ердаги базаларда жойлашган ҳамда Совет Иттифоқига, бошқа социалистик мамлакатларга мўлжал олдирилган 400 дан кўпроқ ракеталаридаги портловчи ядровий қалпоқларни кўрмасликка олишимизни истамоқдалар. Америкаликлар, улардан кейин эса НАТОдаги бошқа мамлакатларнинг вакиллари ҳам инглиз ва француз ракеталарини «тийиб туриш» кучлари, деб атамоқдалар. Шундай деб фараз қилишга ҳам тайёрман. У ҳолда шундай савол туғилади: нима сабабдан Франция ва Англиянинг тийиб туришга бўлган ҳуқуқи эътироф этилади-ю, бизнинг тегишли тийиб туриш кучларимизни французлар ва инглизларда қанча бўлса худди шунча миқдорда эга бўлиш ҳуқуқидан маҳрум қилмоқдалар?

Франция билан Англиянинг ядро қуроллари қандайдир «мустақил статус»га эга эканлиги сабабли ҳисобга олинмаслиги керак, деган гаплар ҳам рўкач қилинмоқда. Лекин бу мамлакатлар Шимолий Атлантика иттифоқининг аъзолари бўлмай қолишдими, ахир? Улар ўзларининг ядровий воситалари Совет Иттифоқига қарши қаратилганлигини яширяптиларми, ахир? Франция ҳукумати, Американинг ядро ракеталарини Ғарбий Европада жойлаштириш режаларидан ўзини тийиб туриш бир ёқда турсин, балки аксинча, бу режаларни зўр бериб қўллаб-қувватлаётганлиги шуни кўрсатмайдими, ахир? Бунда «мустақил статус» тўғрисида гап ҳам бўлиши мумкин эмас! Бир томондан НАТОнинг маълум қарори шу иттифоқнинг барча аъзоларидан Қўшма Штатлар учун ўзига хос мандат қилиб кўрсатилмоқда, иккинчи томондан эса НАТОнинг қурол-яроғларини ҳисоблай бошлашганларида инглиз ва француз ракеталарининг бунга дахли бўлмай, гўё улар «мустақил» экан. Бунда сира мантиқ йўқ.

Вазиятга Совет Иттифоқи, унинг қонуний манфаатлари нуқтаи назаридан баҳо беришга уриниб кўринг: хўш, бизнинг мамлакатимизга мўлжал олдирилган ана шу инглиз ва француз ядро ракеталари қаршисида бизни нимага асосланиб, қандай ҳуқуқ билан қуролсиз қолдиришни истамоқдалар?

Биз бунга рози бўла олмаслигимиз ва ҳеч қачон рози бўлмаслигимиз равшан. Америка, Англия, Франция ва бошқа мамлакатларнинг халқлари хавфсизлик учун қандай ҳуқуққа эга бўлса совет халқи ҳам худди шундай ҳуқуққа эгадир. Биз америкаликларнинг таклифларини қабул қилганимиз тақдирда улар Европа зонасида ўзларининг аэродромлари ва авианосецларидаги авиациясини, яъни Совет Иттифоқи территориясига етиб кела оладиган ва ядро қуролини элтадиган олдинги базаларидаги воситаларини дахлсиз қолдиришларидан бизни кўз юмишга даъват этмоқдалар. Бундай воситалар эса оз эмас — ядровий портловчи зарядларни элтувчи юзлаб воситалар ва минглаб шундай зарядлар бор.

АҚШ маъмурияти ишни ўзаро мақбул аҳдлашувга эришиш сари юритишни истамаётганлиги бизни ғарбда — Европадагина эмас, шу билан бирга шарқда — Осиёда ҳам бир томонлама тартибда қуролсизлантиришга уринаётганлиги музокаралар олиб боришнинг ҳамма қабул қилган нормалари бузилаётганлигида ҳам кўриниб турибди. Вашингтон ўз шартларини — ўртача олисликка учириладиган ракеталаримизни Совет Иттифоқининг Осиё қисмига жойлаштирмаслик шартини бизга мажбуран қабул қилдиришни истарди. Бунинг эса Женева музокараларига мутлақо алоқаси йўқ. Улар Осиёда, Тинч океан ва Ҳинд океанида, Узоқ Шарқда бизга қарши кўпдан кўп ядровий воситаларни тўплаб қўйганликлари тўғрисида америкаликлар лом-мим демаяптилар. Дарвоқе, АҚШ ўзининг ўртача олисликка учириладиган ракеталарини Аляскада ўрнатиш ниятида эканлиги тўғрисидаги хабарлар Америка ва Англия матбуотида ўқтин-ўқтин пайдо бўлиб қолмоқда. Шундай бўлган тақдирда бу нарсани биз пайқамай қолмас эдик. Мен ҳозир буни Америка томони афтидан, унинг ўзи риоя этиш ниятида бўлмаган нарсани Совет Иттифоқидан талаб қилаётганлиги тўғрисидаги хулосани тасдиқлаш учун эслатиб ўтмоқдаман.

Хўш, ўз хавфсизлиги тўғрисида ташвишланиш учун ким кўпроқ асосга эга, деган савол туғилади.

Маълумки, Совет Иттифоқи биринчи бўлиб ядро қуролини ишлатмаслик мажбуриятини қабул қилган бир пайтда НАТОнинг ядро қуролига эга бўлган мамлакатлари шундай мажбуриятни ўз зиммасига олишдан ҳануз қатиъян бош тортаётганликлари учун ҳам мазкур саволнинг ўртага қўйилиши, айниқса ҳаққонийдир.

Савол. Ғарб билан Шарқ ҳарбий устунликка интиляпти, бир-бирига таъна қилмоқда. Америкаликлар ҳатто Женева музокараларида совет вакиллари СССРнинг Европа қитъасида ўртача олисликка учириладиган ракеталар бўйича устунлигини абадийлаштиришга интилмоқдалар, деб даъво қилмоқдалар. Тахминий мувозанат қандай бўлиши керак?

Жавоб. Бундай даъволар бизга маълум. Американинг ҳарбий ва сиёсий арбоблари бу масалада, айниқса, зўр бермоқдалар. Дарвоқе, Ғарбдаги бошқа баъзи сиёсатчилар ҳам улардан унча орқада қолаётганлари йўқ. Бундай даъволарда зиғирча ҳам ҳақиқат йўқ. Фактларга асосланиш керак. Кейинги вақтларнинг ўзидагина Совет Иттифоқи музокараларни қотиб қолган жойидан силжитиш истагида бир қанча таклифларни Америка томонига ва НАТОдаги бошқа мамлакатларга ҳавола қилди. Ана шу таклифлар конструктив руҳда эканлиги яққол кўриниб турибди.

Европада ўртача олисликка учириладиган ядро қуролларини чеклаш юзасидан худди ўша Женева музокараларидаги таклифларимизни эслатиб ўтиш кифоя. Ҳозир Европада ҳар бир томоннинг ўртача олисликка учириладиган ядро қуролини элтувчи тахминан мингтадан воситаси бор. Бунга қўшимча равишда тактик аҳамиятдаги бир неча мингтадан ядровий зарядлар мавжуд. Бизнинг ниҳоятда олисни кўзловчи таклифимиз қабул қилинган тақдирда Европа қитъасида умуман Европадаги нишонларни яксон қилишга мўлжалланган ядро қуролининг ҳеч қандай турлари — ўртача олисликка учириладиган ядро қуроли ҳам, шунингдек тактик ядро қуроли ҳам қолмаган бўлур эди. Дарвоқе, Ғарбдагилар ана шу таклифимиз тўғрисида уялиб, лом-мим демасликни афзал кўрмоқдалар. Шу таклиф амалга ошган тақдирда Европа, Европа хавфсизлиги ютадими ёки ютқазадими? Бунинг жавоби равшан ва биттадир.

Бу гап бизнинг бошқа таклифимизга ҳам тааллуқли. Шу таклиф рўёбга чиқарилганда туб қисқариш содир бўлур эди: ҳар бир томоннинг ўртача олисликка учириладиган қурол-яроғлари сони уч баравар қисқартирилган бўлур эди. Бошқача қилиб айтганда, бизлар Европани ана шу қуролдан батамом холи қилиш йўлининг учдан икки қисмини босиб ўтган бўлур эдик.

Ниҳоят, Ғарб бизнинг ўтган йил декабрида таклиф қилган вариантимизга қўшилган тақдирда СССР билан НАТО мамлакатларида 162 тадан, яъни ҳозир НАТО томонида — Англия билан Францияда қанча ракета бўлса, худди шунча ракета қолган бўлур эди. Ҳар бир томоннинг ўртача олисликка учадиган 138 тадан самолёти ҳам қолган бўлур эди. Бу рақамлар ҳам мутлақ рақамлар эмаслигини таъкидлаб ўтмоқчиман. НАТО рози бўлган тақдирда уларни икки томонлама асосда қисқартириш мумкин бўлур эди.

Совет Иттифоқининг мана шу таклифлари ўз кучида қолади. Бу таклифлар чинакам тенгликни ва кучларнинг ҳақиқий мувозанатини батамом таъминлайди.

(Давоми иккинчи бетда).

Касбга меҳр

Агар Олмосхон Сўпиевадан «Касбингиздан розимисиз» деб сўрасангиз «Рози бўлиш ҳам гапми, у менинг фахрим, ғурурим, шарафим» деб жавоб беради.

Дарҳақиқат у ўзининг чорак асрдан зиёд сут соғувчи-операторлик фаолияти давомида кўплаб мукофотлар, ташаккурномаларга сазовор бўлди. Эл оғзига тушди. Андижон райони чорвадорларининг фахрига айланди. Мана уч йилдирки, Охунбобоев номли совхоз фермасида илғор тажриба мактабини бошқармоқда. Эндиликда ўз касбининг устаси бўлган тажрибали сут соғувчининг маҳорат сирлари райондаги кўплаб чорвадорларнинг бебаҳо мулкига айланди.

— Менимчалик касбнинг яхши ёмони бўлмайди, — дейди Олмосхон опа. — Гап уни севишда. Меҳр билан қилинган иш доимо завқли бўлади. Меҳнат завқи эса, тотли бўлиб, кишини улкан зафарлар сари чорлайверади.

Бу сўзларнинг ҳақлигини пешқадам сут соғувчи ҳалол меҳнати билан оқлаяпти. Йил сайин ўз боқимидаги сигирларни меҳр билан парваришлаб мўл-кўл сут соғиб олишга эришмоқда. Бу йил О. Сўпиева ўзига бириктилган 22 бош соғин сигирнинг ҳар биридан 4200 килограммдан серқаймоқ сут соғиш мажбуриятини олган. Квартал натижалари бу мажбурият ошириб бажарилишидан далолат беряпти.

Олмосхон опа фермада фидокорона ишлаши билан бир қаторда Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати сифатида ҳам актив фаолият кўрсатмоқда. Унинг қишлоқларини ободонлаштириш, колхозчилар турмуш маданиятини яхшилаш борасидаги ишларидан сайловчилар, айниқса, хурсанд.

Суратда: О. Сўпиева.
Р. Ашуров фотоси ЎзТАГ.

КРЕМЛДА СУҲБАТ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Тихонов КХДРнинг СССРдаги элчиси Квон Хи Генни унинг илтимосига кўра, 25 апрель куни Кремлда қабул қилди.

Суҳбат чоғида Совет — Корея дўстона муносабатларини янада ривожлантириш масалалари муҳокама қилинди.

(ТАСС).

«Космос—1455» учирилди

1983 йил 23 апрель куни Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши «Космос — 1455» учирилди.

Йўлдош ичига космик фазони тадқиқ қилишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координация-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

(ТАСС).

ФАХРИЙ МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

25 апрель куни Тошкентда фан ва техника соҳасида 1982 йилги Давлат мукофотлари лауреатларига фахрий нишонлар топширишга бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди. Йиғилишни Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти академик О. С. Содиқов очди.

СССР Ленин мукофоти ва Давлат мукофоти комитетининг илмий секретари профессор В. Н. Четвериков муҳим илмий-техника проблемаларини ишлаб чиқиш ва ишлаб чиқаришга жорий этишдаги ютуқлари учун Ўзбекистон ССР олимлари ва мутахассисларидан бир группасига 1982 йилги СССР Давлат мукофотларини бериш тўғрисида КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарорини ўқиб эшиттирди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов лауреатларга диплом ва кўкракка тақиладиган нишонларни топширди.

Ш. Р. Рашидов мукофотларни топшириб, лауреатларни самимий табриклади, уларга илғор совет фани шон-шуҳрати йўлида, социалистик Ватанимизни равнақ топтириш йўлида янгидан-янги ижобий муваффақиятлар тилади. У Ўзбекистон олимларининг партия XXVI съезди тарихий режаларидан, КПСС Марказий Комитети 1982 йил май ва ноябрь Пленумлари қарорларидан, КПСС Марказий Комитетида яқинда бўлиб ўтган кенгаш материалларидан келиб чиқадиган вазифаларига тўхталиб ўтди. КПСС Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган кенгашида қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, Озиқ-овқат программасини, шу кенгашда КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андропов нутқида ўртага қўйилган вазифаларни амалга ошириш масалалари кўриб чиқилди.

Сўзга чиққан лауреатлар ўз меҳнатларига берилган юксак баҳо учун, фанни ривожлантириш ва илмий-техника тараққиётини жадаллаштириш тўғрисидаги, совет кишиларининг фаровонлиги ва маънавий бойлигини ўстириш тўғрисидаги доимий эътибори ва ғамхўрлиги учун лауреатлар номидан партия ва ҳукуматга қизғин миннатдорчилик изҳор қилдилар.

Тантанали йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲМОНЛАРИ

Америка штатлари, графликлари ва муниципалитетлари хизматчилари федерациясининг ғазначи секретари Уильям Луси бошчилигидаги шу федерация делегацияси республика ҳаёти билан танишмоқда. Меҳмонлар Тошкентнинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирдилар. Коммунистик районидаги «Политотдел» колхозида бўлдилар ва Самарқандга сафар қилдилар.

25 апрель куни делегация аъзолари Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси И. Б. Усмонхўжаев билан суҳбатлашдилар. Делегация Ўзбекистон ССР Госпланида ва Ўзбекистон касаба союзлари республика Советида қабул қилинди.

(ЎзТАГ).

КОБУЛГА КЕТА ТУРИБ

Монголия Халқ Республикасининг Кобулга жўнаб кетаётган партия-ҳукумат делегацияси Тошкентда тўхтаб ўтди. Делегацияга Монголия Халқ революцион партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, МХР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Тумэнбаярин Рагча бошчилик қилмоқда.

Тошкент аэропортида Тумэнбаярин Рагчани ва делегациянинг бошқа аъзоларини Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар ва кузатиб қўйдилар. (ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Марказий статистика бошқармаси ахбороти

ШАХДАМ ОДИМЛАР

ЎЗБЕКИСТОН ССР САНОАТИДА 1983 ЙИЛДА 1 КВАРТАЛ ДАВЛАТ ПЛАНИНИНГ БАЖАРИЛИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

1983 йилнинг 1 кварталида саноат ишлаб чиқаришини янада ривожлантириш таъминланди. Маҳсулотнинг умумий ҳажми бўйича 1 квартал плани бажарилди. Саноат ишлаб чиқариши ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 6 процент ўсди. Меҳнат унумдорлиги 3 процент ошди. Маҳсулот ишлаб чиқаришни ўстиришнинг ярмидан кўпроғига шу йўл билан эришилди.

Электр энергетикаси, Газ саноати, Химия ва нефть химияси саноати, Машинасозлик ва металл ишлаш, Ўрмон, ёғочсозлик ва целлюлоза-қоғоз саноати, Бинокорлик материаллари саноати илдам суръатлар билан ривожланди.

Ёқилғи саноати, Рангли металлургия, Енгил саноат ва Озиқ-овқат саноати янада ривожланди.

Айрим министрликларнинг ишлаб чиқариш фаолиятини қуйидаги маълумотлардан кўриш мумкин:

	маҳсулот ҳажми бўйича I квартал планининг бажарилиш проценти	1983 йил 1 кварталида 1982 йил 1 кварталига нисбатан процент ҳисобида: ишлаб чиқариш ҳажми	меҳнат унумдорлиги
Умумиттифоқ министрликлари			
Нефть саноати	104	101	102
Газ саноати	102	109	110
Химия саноати	102	90	88
Минерал ўғит ишлаб чиқариш	102	115	114
Электр техника саноати	101	108	108
Химия ва нефть машинасозлиги	102	107	107
Станоксозлик ва асбобсозлик саноати	104	104	103
Автомобиль саноати	106	106	106
Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги	101	102	101
Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги	99	95	94
Енгил ва озиқ-овқат саноати машинасозлиги ва рўзғор асбоблари	105	109	109
Микробиология саноати бош бошқармаси	103	106	104
Иттифоқ-республика ва республика министрликлари ҳамда идоралари			
СССР Қора металлургия	99,2	102	98
СССР Рангли металлургия	100,7	102	101
СССР Нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноати	100,8	104	102
СССР Кўмир саноати	101	98	97
СССР Ўрмон, целлюлоза-қоғоз ва ёғочсозлик саноати	102	104	99,9
Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати	107	108	106
Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати	104	108	104
Ўзбекистон ССР Енгил саноати	103	107	102
Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати	101	103	102
Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати	101	104	104
Ўзбекистон ССР Гўшт ва сут саноати	103	104	103
Ўзбекистон ССР Маҳаллий саноати	99,9	112	109*
Ўзбекистон ССР Мева-сабзавот хўжалиги	102	104	104
Ўзбекистон ССР Балиқ хўжалиги давлат комитети	106	98	95

* планлаштирилаётган корхоналар доирасидаги товар маҳсулоти бўйича ҳисобланган.

Машинасозлик министрликлари, Ўрмон, целлюлоза-қоғоз ва ёғочсозлик саноати, Бинокорлик материаллари саноати, Маҳаллий саноат министрликлари ҳамда Микробиология саноати бош бошқармаси (булар батамом норматив соф маҳсулотга қараб ишга баҳо бериш ва планлаштиришга ўтказилган) бўйича маълумотлар шу кўрсаткичларга биноан келтирилган.

Қорақалпоғистон АССРда, областларда ва Тошкент шаҳрида маҳсулот реализация қилиш, ишлаб чиқариш ҳажми ва меҳнат унумдорлигини ўстириш суръатлари юзасидан 1 квартал плани қандай бажарилганлигини қуйидаги маълумотлардан кўриш мумкин:

	маҳсулот ҳажми бўйича I квартал планининг бажарилиш проценти	1983 йилнинг 1 кварталида 1982 йилнинг 1 кварталига нисбатан процент ҳисобида: ишлаб чиқариш ҳажми	меҳнат унумдорлиги
Қорақалпоғистон АССР	103	104	100,0
Андижон области	102	111	102
Бухоро области	104	103	99
Жиззах области	104	105	91
Қашқадарё области	102	117	112
Навоий области	103	111	111
Наманган области	103	104	102
Самарқанд области	102	100,2	100,0
Сурхондарё области	100,6	116	112
Сирдарё области	101	105	104
Тошкент области	102	104	103
Фарғона области	102	104	101
Хоразм области	102	105	102
Тошкент шаҳри	101	106	104

(Давоми иккинчи бетда).

Ю. В. АНДРОПОВНИНГ „Шпигель“ (ГФР) журналига жавоблари

(Боши биринчи бетда).

Хўш, буни СССРнинг ҳарбий устунликка интилиши, деб бўладими?

Ҳозирги вазиятнинг мураккаблиги ва хатарли эканлиги шундан иборатки, Ғарб тиқиштираётган қуролланиш пойгаси — музокаралардан ўзиб кетмоқда. Бунга йўл қўймаслик, музокаралар олиб боришнинг қулай шароитларини вужудга келтириш учун соғлом фикр томонларнинг ядро аслаҳаларини кўпайтирмай туриш зарурлигини кўрсатиб турибди. Ҳозирча бошқа қарорлар топилмаган экан шундай қилиш энг оқилона иш бўлур эди. Биз стратегик қурол-яроғлар каби ўртача олисликка учириладиган воситаларни ҳам кўпайтирмасликни таклиф қилдик. Бизнинг фикримизча, бу шу йўлда қўйилган биринчи қадам бўлур эди, холос. Қисқартиришлар тўғрисида гап кетиши лозим бўлган бир пайтда кўпайтирмай туриш тўғрисидаги гапнинг нима ҳожати бор?— деб бизга эътироз билдирмоқдалар. Булар чиройли эшитилса-да, аммо ҳамма бало шундаки, бу ҳақда сафсатабозлик қилиб турган айни бир пайтда қурол-яроғларни кўпайтирмоқдалар. Қарабсизки, кўпайтирмаслик ҳам, қисқартириш ҳам йўқ.

Қурол-яроғларни чеклаш ва қисқартиришга доир бошқа проблемаларга СССР билан АҚШнинг ёндашувларини таққослаб кўрганда тафовут жуда катта.

Мен биринчи бўлиб ядро қуролини ишлатмаслик тўғрисида ўз зиммамизга мажбурият олганлигимизни гапириб ўтдим. АҚШ ва НАТОнинг ядро қуролига эга бўлган бошқа аъзолари худди шундай баёнот берганларида бутун ер юзидаги одамлар енгил нафас олган бўлур эди. Нима учун шундай қилмаслик керак экан? Аммо бизнинг ташаббусимиз сукунат деворига бориб тегмоқда.

Яна бир мисол. Совет Иттифоқи бошқа социалистик мамлакатлар билан биргаликда Варшава Шартномаси мамлакатлари билан НАТО мамлакатлари ўртасида ҳарбий куч ишлатмаслик ва тинч муносабатларни қўллаб-қувватлаш тўғрисида шартнома тузиш ҳақида киритган ва яхши ниятлар тақозо этган ҳалол таклифига Ғарбнинг шу пайтгача эътибор қилмаётганлигини нима билан оқлаш мумкин? Бунга оқилона жавоб қидириб топиш қийин.

Ёки бўлмаса, келинг кўрайлик-чи, стратегик қурол-яроғлар тўғрисидаги музокараларда иккала томон ўзини қандай тутмоқда? Икки позицияни таққослаймиз. Биз ҳеч бир мустасносиз стратегик элтувчи воситалар умумий сонини анча, тўртдан бир баравардан кўпроқ қисқартиришни таклиф этмоқдамиз. Улардаги ядро зарядларининг сони ҳам баравар даражада қисқарган бўлур эди. Хўш, АҚШ нимани талаб қилмоқда? У қисқартиришлар тўғрисида фақат гап сотиб, аслида эса ишни ўз стратегик қурол-яроғларини анча, ҳақиқатдан ҳам «тубдан» кўпайтириш сари олиб бормоқда. Узоқ масофага учириладиган қанотли ракеталарнинг ўзидангина қўшимча равишда 12 мингтадан кўпроғини жойлаштириш мўлжалланмоқда. Вашингтондан олинган энг янги хабарларни ҳам айтиб ўтаман: яна бир план — яқин йиллар ичида янги типдаги қитъалараро баллистик ракеталардан анчасини қўшимча равишда жойлаштириш плани президент столига қўйилди.

Бу тўхтовсиз қуролланиш пойгасидир. Буни бошқача таърифлаб бўлмайди.

АҚШ химиявий қурол каби даҳшатли оммавий қирғин қуролини тўплаётганлиги ва уни ишлатишни режалаштираётганлиги ҳам сир эмас. Бу қурол ҳозирдаёқ Европага келтирилмоқда, АҚШда эса унинг янги, яна ҳам кўпроқ қирғин келтирадиган турлари зўр бериб ишлаб чиқилмоқда. Биз эса химиявий қуролни ишлаб чиқиш, ишлаб чиқариш ва унинг запасларини тўплашни тақиқлаб қўйишни, уни умуман йўқ қилиб ташлашни таклиф этмоқдамиз. Бунда ҳеч қандай савол йўқ ва бўлиши мумкин ҳам эмасдек кўринади. Аммо бу қуролни «фойдали» деб мақтаётган арбоблар АҚШда ҳам, Ғарбий Европада ҳам топилмоқда.

Қурол-яроғларни қисқартириш устидан контроллик проблемаси тўғрисида бир-икки оғиз сўз айтиб ўтмоқчиман. Совет Иттифоқи гўё контролликка қарши ва шу боисдан у билан аҳдлашиш қийин, деган гаплар айтилмоқда. Немисларнинг образли ибораси билан айтганда бу — «эски шляпа», сийқаси чиққан гапдир. Биз учун контроллик бошқаларга қараганда кам эмас, балки кўпроқ даражада муҳимдир. Биз контроллик масалаларига умумий гап-сўзлар билан эмас, балки амалий тарзда ёндашмоқдамиз. Бизнинг бундай ёндашувимиз стратегик қуролларни чеклашга доир битимларда ўз ифодасини топди. Контроллик масалаларидаги сиёсатимиз ёппасига ва батамом қуролсизланишгача бориб етган, то ялпи ва тўла контроллик ўрнатилишигача олисни кўзловчи сиёсатдир. Биз контроллик проблемасининг музокараларда ўтиб бўлмайдиган ғовга айлантирилишига қаршимиз.

Ҳақиқий манзара мана шундай. Мен баъзи фактларнигина келтирдим, холос. Фактларни давом эттириш мумкин эди, аммо қуролсизланиш масалаларида Совет Иттифоқи қандай позицияда ва АҚШ қандай позицияда эканлиги айтиб ўтилган фактларнинг ўзиданоқ кўриниб турибди.

Ким ҳарбий устунликка эришишга, ким тенглик учун, ҳарбий қарама-қарши туриш даражасини пасайтириш учун интилаётганлигига энди ўзларингиз баҳо берингиз.

Савол. АҚШ президенти Рейган 1987 йилгача бўлган даврда қуролланиш харажатларини 1600 миллиард доллардан иборат жуда катта миқдорга етказиш ниятидадир. У қитъалараро «МХ» ракеталарини, «Першинг-2» ракеталарини, қанотли ракеталарни ва ҳатто ракеталарга қарши космосда жойлаштирилган системани (бу система Қўшма Штатларни пухта ҳимоя қилиши керак) яратишни планлаштирмоқда. Сиз бунга нимани қарши қўйиш ниятидасиз?

Жавоб. Кейинги вақтларда Рейган маъмурияти аъзоларининг милитаристик, агрессив муддаоларини фош қилганда улар ўзларини хафа қилиб қўйилган кишилардек кўрсатиши одатга айланиб қолди. Эҳтимол, сиёсатдан бехабар бўлган кишиларнинг биронтасида бу нарса таассурот қолдириши мумкиндир. Афтидан, бу шунинг учун мўлжалланган бўлса керак. Лекин бундай ҳолларда энг яхшиси фактларга мурожаат қилиш керак. Фактлар эса АҚШ барча йўналишларда мислсиз қуролланиш пойгасини авж олдириш йўлига ўтиб олиб, халқаро кескинликни ҳаддан ташқари кучайтириб юбораётганидан далолат бермоқда.

Мен ракетага қарши кенг кўламдаги ва юксак самарали мудофаа системасини ишлаб чиқиш тўғрисида Вашингтонда эълон қилинган планларни ҳам конкрет равишда назарда тутмоқдаман. Бу режаларнинг авантюризми ва хавф-хатари шундан иборатки, бунда жазосиз қолишга, жавоб зарбасидан ўзини бехатар қилиб қўйишни ўйлаб, биринчи ядро зарбасини беришга умид боғланмоқда. Кейин эса учириш тугмачасига қўл узатиш ҳам ҳеч гап бўлмай қолади. Американинг янги ҳарбий концепциясининг асосий хавф-хатари мана шундадир. Бу концепция дунёни ядро ҳалокатига яқинлаштиришга қодир, холос. Шундай бўлиб чиқяптики, мудофаа тўғрисида гапирадилар-у, аслида стратегик қуролларни чеклаш бутун жараёнини барбод этмоқчи бўладилар.

Дарҳақиқат, дунёнинг мўътабар олимлари ҳам шундай демоқдалар. Биз АҚШ ҳукуматига Совет ва Америка олимлари, шу соҳадаги мутахассислари учрашиб ракетага қарши кенг кўламли мудофаа системасини вужудга келтиришнинг эҳтимол тутилган оқибатларини муҳокама қилсинлар, деб таклиф этамиз. Илм-фан ўзининг мўътабар сўзини айтсин.

Уруш олиб боришнинг космик воситаларини ишлаб чиқиш Америка ҳарбий тайёргарликларининг таркибий қисми эканлиги тобора равшан бўлиб қолмоқда. Қурол билан космосга чиқиб олиб, ўша ердан туриб инсониятга таҳдид қилмоқчи бўладилар. Бунга йўл қўйиб бўлмайди. Космос тинч бўлиб қолиши керак. Биз ҳар қандай қуролни космосда жойлаштирмаслик тўғрисида халқаро шартнома тузишни таклиф этдик. Биз ҳатто бундан ҳам олға бориш кераклигига, умуман космик фазода ҳам, шунингдек космосда туриб ерга нисбатан ҳам куч ишлатишни тақиқлаш тўғрисида аҳдлашиб олиш кераклигига аминмиз.

Қуролланиш пойгаси йўқ жойда бу пойгани бошламаслик, ҳозир қуролланиш пойгаси мавжуд жойларда эса уни тўхтатиш керак. Позициямизнинг моҳияти мана шундадир. Музокараларда биз мана шунга амал қилмоқдамиз.

Совет Иттифоқи Америка томони билан умумий тил топиш йўлини бундан буён ҳам изчиллик билан қидираверади ва шундай йўлни топишга интилаверади. Бизнинг илгари киритган таклифларимиз ўз кучида қолмоқда. Америка маъмурияти бирон бир проблема юзасидан уни баб-баравар хавфсизлик руҳида ҳал этишга қаратиладиган таклифларни киритган тақдирда биз бу таклифларни албатта ижобий тарзда кўриб чиқамиз.

Савол. Федерал канцлер Гельмут Коль яқинда Москвага визит билан келмоқчи. Сиз СССР билан ГФР ўртасидаги муносабатларнинг истиқболига қандай баҳо берасиз ва Коль ҳукумати НАТОнинг тўлиқ қуролланиш деб аталган режасини амалга оширган тақдирда ҳамкорлик қилиш имкониятлари мавжуд деб ҳисоблайсизми?

Жавоб. СССР билан Федератив Республика ўртасидаги тинч, амалий ҳамкорлик — Европада ва умуман халқаро ҳаётда барқарорликнинг муҳим омилидир. Буни сақлаб қолиш ГФРнинг ҳам, Совет Иттифоқининг ҳам манфаатларига мос бўлиб тушади, деб ўйлайман. Бунинг учун негиз, яхши негиз мавжуд. Бу негиз — Москва шартномаси ва мамлакатларимиз 70-йилларда тузган бошқа бир қанча битимлардир. Бу негиз — турли соҳаларда амалий ҳамкорликнинг биргаликда тўпланган тажрибасидир.

Совет Иттифоқида канцлер Г. Колнинг визити кутилмоқда, визит тўғрисида принципиал келишувга эришилди. Биз визит чоғида мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларда мавжуд бўлган ижобий натижаларни мустаҳкамлашга ва келгусидаги истиқболларни белгилаб олишга муваффақ бўламиз, деб умид қиламиз.

Шу билан бирга биз муносабатларимизнинг истиқболларига баҳо бериб, Американинг янги ядро ракеталарини ГФРда жойлаштириш режаларини эътибордан четда қолдира олмаслигимиз табиий.

Ўзингиз баҳо берингиз, башарти ГФР территорияси СССРга ва унинг иттифоқчиларига ядро зарбаси бериш учун бир майдонга айлантириб қўйилган тақдирда шу муносабатларга қанчалик зарар етказилган бўлур эди. Шундай бўлиб қолса борми, бу нарса ГФРнинг ўзи учун жуда оғир оқибатлар келтириб чиқарган бўлур эди.

Аммо такрор айтаманки, Совет Иттифоқи — ишнинг бундай боришига қатъиян қаршидир. Биз ҳозирги аҳволдан қутулишнинг бошқа бир чорасини таклиф этамиз, бу чора ГФРнинг ҳам, Совет Иттифоқининг ҳам хавфсизлигини мустаҳкамлаб Европа тинчлигини ва ялпи тинчликни мустаҳкамлаш манфаатлари йўлида мамлакатларимизнинг муваффақиятли ҳамкорлик қилишига имкон берган бўлур эди.

* * *

Р. Аугштайн. Совет Иттифоқининг олий раҳбари билан учрашиш ва суҳбатлашиш имконияти берилганидан мен жуда хурсандман. Биз баъзи саволларни бердик ва уларга ёзма равишда жавоб олдик. Шуни айтишим кераки. учрашувимиздан олдин Сизнинг жавобларингиз тексти билан танишиб чиқдим. Билмадим, Сиз уни ҳозир менга расмий равишда топширасизми ёки уни топширилган деб ҳисоблаш мумкинмикин?

Ю. В. Андропов. Сизга ушбу текстни топширишга тайёрман. Бу энг оқилона ва қулай усул деб ўйлайман. Бу Сизга маъқул бўладими?

Р. Аугштайн. Ҳа, албатта. Сизга миннатдорчилик билдираман. Бироқ, ҳар қандай текст ҳам батафсил бўла олмаслиги учун шу ерда Сизга қўшимча равишда баъзи саволлар беришга рухсат этишингизни сўрайман.

Ю. В. Андропов. Марҳамат.

Р. Аугштайн. Ғарбда Қўшма Штатлар ҳозир қилаётган ва планлаштираётган даражада қуролланмаган маълум бир давр ичида, Совет Иттифоқи ўз қурол-аслаҳаларини актив кўпайтирган, деган гапларни тез-тез эшитиш мумкин. Ана шу гапларга қараганда бунинг натижасида 70-йиллар давомида совет қуроллари кўпайган, Америка қуроллари эса ҳатто камайиб кетган.

Ю. В. Андропов. Бу гаплар янги эмас, уларни американиклар зўр бериб тарқатишяпти. Лекин бунга уларнинг НАТОдаги иттифоқчилари ҳам ёрдам беришяпти. Мен бу саволга жавоб бериш учун махсус тайёргарлик кўрган эмасман. Лекин Сиз келтирган гаплар ҳақиқатга тўғри келмаслигини исботлаш осон. Бошидан бошлайдиган бўлсак, атом қуролини кашф этган ва у билан биринчи бўлиб қуролланган Совет Иттифоқи эмаслигини эслатиб ўтишга рухсат бергайсиз. Узоқ бир давр бўлганки, бу даврда бизда бундай қурол умуман йўқ эди, американикларда эса бор эди ва улар бу қурол билан бизга, ҳатто бутун дунёга дағдаға қилишган. Уларни қувиб етиб олишимизга тўғри келди. Орадан бир неча йил ўтди, Совет Иттифоқида ҳам атом қуроли пайдо бўлди. Биз шундай қилишга мажбур бўлдик. Гап ана шунда эди.

Р. Аугштайн. Лекин шундай ҳам бўлган эдики, 1977 йилда Совет Иттифоқи олий раҳбарлиги ҳар икки томоннинг қурол-аслаҳаларида тахминий тенглик мавжудлигини тан олган эди-ку?

Ю. В. Андропов. Худди шундай. Лекин саволингизга жавоб бериб бўлганим йўқ. Агар шундан сўнг воқеаларнинг ривожланишини бир қанча босқичлар бўйича кузатадиган бўлсак, воқеа бундай бўлган эди. Қўшма Штатлар ўз ядро қуролини интенсив такомиллаштира бошлади. Моноблокли зарядлардан улар кассетали боеголовкаларга ўтишди. Шундан сўнг биз ҳам шундай қилишга мажбур бўлдик. Сўнгра американиклар ҳар бири мўлжалга ўзи бориб тегадиган ажралиб кетувчи зарядли қисмларни қурол-аслаҳага киритишди. Бунга жавобан биз ҳам шундай қилдик. Кейин АҚШ РГЧлик ракеталарини сув ости кемаларига ўрната бошлади, у вақтда бизда бунақаси йўқ эди. Бунга жавобан худди шундай иш қилишимизга тўғри келди.

Кучларнинг тахминий тенглиги мавжуд, биз ҳозир ҳам шундай деб ҳисоблаймиз, тахминий тенглик мавжуд.

Шундай қилиб, иш ҳамиша шу тарзда бордики, қурол-яроғларни кўпайтиришда биз фақат американикларга эргашдик, холос. Аксинча бўлган эмас. Бунинг устига қурол-яроғларни кўпайтиришда АҚШга етиб олишга ҳаракат қилар эканмиз, бу пойгани тўхтатишни ҳам таклиф қилдик, ҳар икки томон қурол-аслаҳалари даражасини ўзгартирмай сақлаб қолиб, уларни қисқартиришга ўтишни таклиф қилдик. Афсуски, биз бу таклифларга Америка томонининг розилигини ололмадик.

Ҳозирги вақтда ишнинг аҳволи тўғрисида гапирадиган бўлсак, уни баҳолашга турлича ёндашиш, турли методлардан ва ёндашувлардан фойдаланиш мумкин. Масалан, Қўшма Штатлар ядро қуролларини сув ости кемаларига жойлаштирса, уларни шикастлантириб бўлмайди, деб ҳисоблади ва худди шундай қилди. АҚШ денгиз давлати бўлганлиги сабабли бу тушунарлидир. Биз эса континентал давлатмиз ва ядро қуролимизнинг катта қисми қуруқликда жойлаштирилган. Ҳозир эса американиклар, келинглар, қуруқликда жойлаштирилган ядро қуролларини қисқартирамиз, денгизда жойлаштирилган ракеталарни эса бир четга қўйиб турайлик, деб таклиф қилмоқда. Табиийки, бундай ёндашув бизга мақбул эмас. Биз ҳар икки томонда мавжуд бўлган ядро қуролларининг ҳамма турларини ҳисобга оламиз ва у томонда ҳам, бу томонда ҳам пировард натижада уларни тўла тугатишга қадар тенг даражада қисқартириб боришни таклиф қилмоқдамиз.

Ҳар икки томоннинг кучлари нисбати тўғрисида батафсил маълумотларга келганда шуни айтиш кераки, бу мавзуда яқинда бизнинг мудофаа министримиз Д. Ф. Устинов кўпчилик олдида нутқ сўзлади, у батафсил маълумотлар ва рақамларни келтирди. Сиз бу рақамларни ўзингиз ўқиб олишингиз мумкин. Ўшанда ҳозир мен айтган гапларнинг ҳаққонийлигига ишонч ҳосил қиласиз.

Р. Аугштайн. Ғарбий Европада кўп одамлар советларнинг СС-20 ракеталари алоҳида хавф бўлиб турганлигини сезмоқдалар, бу ракеталар янги ва ғоят самарали қурол туридир.

Ю. В. Андропов. Очиғини айтганда, бу мавзу Сиздан олинган саволларга менинг жавобларим текстида баён этилган. Лекин қўшимча қилиб шуларни айтишим мумкин. Европа халқлари безовталанаётганликларини ва ҳатто ташвишланаётганликларини мен тушунаман. Биз ана шу безовталаниш сабабларини бартараф қилиш тарафдоримиз. Биз турли вариантларни таклиф қилдик. Европадан умуман ҳамма ядро қуролларини—ўрта радиусда учадиган қуролларни ҳам, тактик қуролларни ҳам олиб чиқиб кетишни таклиф қилдик. АҚШ бизнинг бу таклифимизга ҳатто жавоб ҳам қилмади. У қайсарлик билан бу ерда тўхталиб ўтишга ҳам арзимайдиган «нуль варианти» аталмиш вариантни тиқиштиришни давом эттираверди. Биз бу вариантнинг ҳақиқий моҳиятини кўп марта кўрсатиб бердик. Шундай қилиб, мавжуд аҳволдан ташвишланиш жиҳатидан сиз билан бизни ўртамизда тафовут йўқ. Қўшма Штатлар эса ўз ядро ракеталарини Ғарбий Европа территориясига жойлаштириб, сиз, ғарбий немисларни ҳам, бельгияликларни ҳам, голландияликларни ҳам ўз гаровига айлантиришни истайди. Биз бунга қаршимиз. Биз бу аҳволдан чиқишнинг ёки ўзаро хавфни бутунлай тугатишга имкон берадиган, ёки мавжуд кескинликни анча бўшаштирадиган турли йўлларини таклиф қилдик.

Р. Аугштайн. Совет Иттифоқи агар Женева музокаралари ижобий натижа бермаса ва Америка ракеталари барибир Европада жойлаштириладиган бўлса, у ҳолда СССР ўз ракеталарини АҚШ территориясидан тахминан шунча масофага жойлаштиради, деб айтди. Мен Сиздан шуни сўрамоқчи эдим, жаноб Бош секретарь, ҳақиқатан ҳам Сиз шундай қилмоқчимисиз, агар шундай қилмоқчи бўлсангиз, ракеталарингиз жаҳоннинг қайси районларига жойлаштирилиши мумкин?

Ю. В. Андропов. Маълум сабабларга кўра буни мен Сизга сир тутинг ҳам деб айтиб бермайман. Лекин ишнинг моҳияти тўғрисида гапириладиган бўлса, мен шуни тасдиқлашни истардим: американикларнинг ҳаракатларига бевосита АҚШ территориясига нисбатан ҳам, шунингдек, Европага нисбатан ҳам қандай жавоб беришни биламиз. Ядро қуроли бўйича музокаралар агар омадинг келмаса, кейинроқ омад келишига умид қиладиган карта ўйини эмас. Бу музокаралар том маънода ҳам Совет Иттифоқи, ҳам АҚШ, ҳам Варшава Шартномаси мамлакатлари, ҳам НАТО мамлакатлари халқларининг ҳаёт-мамоти масалаларига таалуқлидир. Биз ҳозирги вақтда бизга қаратиб қўйилган француз ва инглиз ракеталарига қўшимча равишда чегараларимизга яқин жойга келажакда яна 500 тадан кўпроқ ядро ракетаси жойлаштирилишига бепарво қараб тура олмаймиз. Бизнинг жавоб чораларимиз ҳар қандай нуқтаи назардан, жумладан, энг юксак маънавий стандартлар нуқтаи назаридан ҳам ўринли бўлади.

Р. Аугштайн. Бу ерда Сиз француз ракеталарини эслатдингиз. Бу менга бошқа масалани эслатиб ўтишга мажбур қилади. Совет Иттифоқининг Франция билан муносабатлари жуда яхши эди. Шундай бўлдики, худди коммунистлар иштирок этаётган социалистлар ҳукумати совет дипломатлари ва бошқа ходимларидан эллик кишининг Франциядан чиқиб кетишларини талаб қилди. Бу воқеага Сиз қандай баҳо берасиз?

Ю. В. Андропов. Бу хусусда мен нима дея олардим? Энг аввало, совет кишиларига қарши ана шу қўпол иғвогарлик учун айб француз социалистлари ва айниқса, коммунистлари зиммасига тушмаслигини истардим. Бу воқеа замирида Франциянинг Совет Иттифоқи билан яхши муносабатда бўлишини хоҳламайдиган кишилар турганлиги бизга яхши маълум ва эҳтимол, бу кучлар фақат Франциянинг ўзидагина эмас, ундан ташқарида ҳам мавжуддир. Бу воқеа Франциянинг миллий манфаатларига мос бўлмаса керак. Бу ўзбошимчаликдан бошқа нарса эмас. Унинг ҳеч қандай қонуний асослари йўқ. Совет кишилари рухсат этилмаган фаолият билан шуғулланган деган ҳар қандай гаплар уйдирмадир.

Мен шундай фактни ҳам таъкидлаб ўтмоқчиман. Франциядан чиқиб кетиш таклиф қилинган совет кишилари орасида ярим йилдан буён Францияда ишламаётган ва Совет Иттифоқида турган ходимлар ҳам бор. Бошқалари эса Францияда икки ҳафта ишлашга ҳам улгурмаган. Ахир, бу бемаънилик эмасми?

Бизга фақат бир нарсани, совет ходимлари ахборот тўплаш билан шуғулланганлар, дейишяпти. Лекин, менинг тушунишимча, ўзи турган мамлакат тўғрисида ахборот тўплаш ва уни ўз ҳукуматига юбориб туриш ҳар қандай мамлакатнинг дипломатик ва бошқа хизматлари вазифасига киради. Ахир бу рухсат этилмаган фаолиятми? Бу халқаро дипломатик конвенцияда ёзиб қўйилган.

Француз маъмурларининг бу ҳаракати Совет — Франция муносабатларини ёмонлаштиришга атайлаб йўналтирилган бўлиб, буни бошқача изоҳлаш мумкин эмас.

Франциядаги баъзи матбуот органларида бизнинг Москвадаги француз ходимларига нисбатан жавоб чоралари кўрмаганлигимизни Совет Иттифоқи ўз «айбини» тан олганини билдиради, деб даъво қилинмоқда. Бу беҳуда гапдир. Бизнинг ҳаракатларимизни ким ана шундай талқин этар экан, у совет ташқи сиёсатини тушуниб етмаганлигини кўрсатади. СССРда ишлаётган французларга нисбатан жавоб чораларини қўлланиш ҳаммадан ҳам осон иш. Биз вазминлик қилиб, Совет — Франция муносабатларининг кенг манфаатларига риоя қиляпмиз, узоқ вақт давомида қарор топган ва биз қадрлайдиган Совет — Франция муносабатлари кенг манфаатларига, Европада кескинликни юмшатишни сақлаб қолиш манфаатларига риоя қиляпмиз.

Лекин бу, бирон-бир жойда бизнинг чет эллардаги ваколатхоналаримизда ишлаётган совет дипломатлари ва бошқа ходимларига нисбатан қилинадиган ўзбошимчаликка бефарқ қараймиз, деган гап эмас.

Р. Аугштайн. Ҳа, бу ўринда сизлар инжилдаги бир юзингга урса, иккинчи юзингни тутиб бер, деган тавсияга мувофиқ ҳаракат қилибсизлар деса бўлади.

Ю. В. Андропов. Ундай эмас. Биз инжилдаги шахсларга ўхшамаймиз. Биз оқилона сиёсий ҳисоб-китобга Совет — Франция муносабатларини ёмонлаштиришга йўл қўймасликка интилишга амал қилдик ва биз ана шу масалада маҳаллий тор можародан кўра кенгроқ назар ташладик.

Р. Аугштайн. Инжилдаги сюжетлар тилга олинган экан, мен қуйидагиларни айтмоқчиман. Президент Рейган диндорлар олдида сўзга чиқиб, Совет Иттифоқини «ёмонликнинг манбаи» деб атади. Сиз бу баёнотга жавобан ўз фикрингизни айтдингиз. Лекин мен шуни сўрамоқчиман: ана шундай вазиятда умуман оқилона ва муваффақиятли музокаралар бўлиши мумкинми?

Ю. В. Андропов. Биз ваъзхонликка эътибор бермайдиган реалистлармиз. Агар Рейган ўзи қўйган айблардан ташқари қурол-яроғларни қисқартириш масалалари бўйича бизнинг ҳеч бўлмаса битта конкрет таклифимизни қабул қилса, ёки унинг ўзи биронта мулоҳазали, мақбул таклиф киритса биз унинг, юмшоқроқ қилиб айтганда, қуруқдан-қуруқ баёнотини ҳам кечирган бўлур эдик. Чамаси французлар ҳар ким ўзи билган тилда гаплашади, деб таъкидлаганларида ҳақ бўлсалар керак.

Р. Аугштайн. Ҳатто Шарққа нисбатан айб Ғарбда ва Ғарбга нисбатан айб Шарқда бўлиб кўринган тақдирда ҳам, камдан кам ҳолларда фақат бир томон ёмон ва айбдор бўлади. Шу муносабат билан мен қуйидагини сўрамоқчиман: Афғонистон масаласи халқаро муҳитни бузаётганлигини Совет Иттифоқи англаб етадими — бундай аҳволни бартараф этиш режалари борми?

Ю. В. Андропов. Саволингизнинг биринчи қисмига жавоб қилиб шуни айтаманки, албатта англаб етамиз. Афғон проблемасини сиёсий ҳал қилиш планларимиз сир эмас. Биз уларни кўп марталаб ҳаммага баён қилиб бердик. Бу ҳақда Леонид Ильич Брежнев ҳам гапирган эди. Афғонистон ишларига ташқаридан аралашиш тўхтатилиши биланоқ ва бу аралашишнинг қайтадан бошланмаслиги гарантияланиши биланоқ биз қўшинларимизни олиб чиқиб кетамиз деб ҳисоблаймиз. Бизнинг қўшинларимиз ана шу мамлакатда ўша вақтда ҳокимият устида турган қонуний афғон ҳукумати илтимоси билан турибди ва улар Б. Кармал бошчилигидаги қонуний ҳукумат илтимосига биноан турибди. Биз ўзимиз учун у ердан бирон наф излаётганимиз йўқ. Қўшни дўстона мамлакатнинг ёрдам тўғрисидаги илтимосига жавоб қилдик. Лекин, бизнинг бевосита жанубий чегарамизда нималар бўлаётганлиги биз учун бефарқ ҳам эмас. Вашингтоннинг ўзи ҳам Никарагуада қандай ҳукумат бўлиши зарурлиги ҳақида бу АҚШнинг ҳаётий манфаатларига дахлдор деб фикр юритишга ўзини ҳақли деб ҳисоблаяпти. Лекин Никарагуа АҚШдан минг километрдан ҳам зиёд узоқда жойлашган. Бизнинг эса Афғонистон билан узоқ масофага чўзилган чегарамиз бор. Хуллас, биз дўстларимизга ёрдам кўрсатиб шу билан бир вақтнинг ўзида ўз хавфсизлигимиз манфаатларини таъминлаш тўғрисида ҳам ўйлаяпмиз.

Ҳозир, Афғонистон билан боғлиқ проблемаларни бартараф этиш тўғрисида сиёсий музокаралар олиб борилмоқда. Тўғри, бу музокаралар жуда қийин ўтяпти. Айтиш мумкинки, покистонликларни уларнинг океан ортидаги дўстлари ушлаб туришибди. Шунга қарамай биз БМТ Бош секретари вакили ёрдамида олиб борилаётган бу музокаралар олдида қандайдир истиқбол бор деб ҳисоблаймиз.

Р. Аугштайн. Яна ўртача олисликка учириладиган ракеталар масаласига қайтмоқчиман. Ҳарна бўлса-да американиклар бундай ракеталарни ГФРга жойлаштирсалар, Сиз Европадаги ядро қуроли тўғрисида АҚШ билан музокарани давом эттирасизми?

Ю. В. Андропов. Воқеаларнинг бундай бориши фақат Европадагина эмас, балки бутун дунё миқёсида вазиятни ёмонлашув томон кескин ўзгартириб юборган бўлур эди, деб совет томони бир неча бор таъкидлади. Шунга мувофиқ бизга зарур қарорлар қабул қилишга тўғри келур эди.

Р. Аугштайн. ГФРда жуда кўп одамларни ташвишга солаётган яна бир масала бор: маълумки, баъзи социалистик мамлакатларнинг ташқи қарзи ҳозир жуда хавфли даражада кўпайиб кетди. Танглигининг чуқурлашувига йўл қўймаслик учун бу ўринда қандай йўл тутиш мумкин? Ахир биз Европада ҳаммамиз бир-биримизга боғлиқмиз-ку.

Ю. В. Андропов. Гап суверен давлат тўғрисида бораётганлиги учун мен фақат шуни айта оламанки, вужудга келган проблемалардан қутилишнинг йўлини излаш — бу ҳар бир мамлакатнинг суверен ишидир. Агар гап ГФР ўз томонидан нималар қилиши мумкинлиги тўғрисида бораётган бўлса, мен фақат бир нарсани — «санкциялар» билан шуғулланмай, савдо-сотиқ қилинг, иқтисодий муносабатларни ривожлантираверинг, деб маслаҳат қилишим мумкин.

ШАХДАМ ОДИМЛАР

(Боши биринчи бетда).

Маҳсулотнинг энг муҳим турларини ишлаб чиқариш қуйидагича бўлди:

	1983 йилнинг 1 кварталида ишлаб чиқарилгани	1983 йил 1 кварталида 1982 йил 1 кварталига нисбатан процент ҳисобида
Электр энергияси, миллиард киловатт-соат	11,5	108
Минерал ўғитлар (шартли бирликларда), минг тонна	1864	102
Олтингугурт кислотаси, минг тонна	462	100,2
Синтетик смола ва пластмассалар, минг тонна	33,1	121
Химиявий тола ва ип, минг тонна	7,8	88
Куч трансформаторлари, минг киловольт-ампер	1877	102
Бронекабель, минг километр	4,2	112
Компрессорлар, дона	2709	119
Тракторлар, дона	6180	99,9
Трактор прицеплари, минг дона	9,5	99,4
Трактор культиваторлари, минг дона	5,5	105
Пахта териш машиналари, дона	2645	102
Электр кўприк кранлари (махсус кранлар шу ҳисобга киради), дона	350	100,0
Экскаватор, дона	390	99,5
Йигирув машиналари, дона	423	89
Картон, минг дона	13,7	103
Йиғма темир-бетон конструкциялар ва деталлар, минг кубометр буюм	1300	104
Шифер, миллион шартли плита	100	118
Иморатбоп ғишт, миллион дона	426	101
Пахта толаси, минг тонна	527,7	97
Ипак, тонна	479	105
Каноп толаси, минг тонна	3,8	102
Ип-газлама, миллион квадрат метр	66,2	112
Шойи газлама, миллион квадрат метр	32,3	103
Нотўқима материаллар, миллион квадрат метр	29,6	159
Пайпоқ, миллион жуфт	12,2	100,6
Ички трикотаж, миллион дона	8,4	99,8
Устки трикотаж, миллион дона	4,8	105
Чарм пойабзал, миллион жуфт	8,1	102
Гўшт (саноат асосида тайёрлангани), минг тонна	62	106
Колбаса маҳсулотлари, минг тонна	14,7	95
Қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари, (сутга айлантириб ҳисоблаганда), минг тонна	133,1	104
Мол ёғи, минг тонна	3,0	92
Ўсимлик мойи, минг тонна	129,9	102
Макарон маҳсулотлари, минг тонна	18,0	100,7
Консервалар, миллион шартли банка	68,2	103
Рўзғор-холодильниклари, минг дона	26,7	109

Кўмир қазиб олиш, йигирув машиналари, пахта териш машиналари, трактор культиваторлари, ички ва устки трикотаж, ип-газлама, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари сутга айлантириб ҳисоблаганда ишлаб чиқариш биринчи квартал плани ошириб бажарилди.

Мавжуд корхоналар ва цехларни техникавий жиҳатдан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилиш давом эттирилди. 1 квартал давомида саноат корхоналарида 36 та механизациялашган поток ва автомат линия ўрнатилди, 30 та участка, цех ва корхона комплекс механизациялаштирилди ва автоматлаштирилди.

Олий сифат категориясидаги маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 1982 йил 1 кварталига нисбатан 16,5 процент кўпайди. Саноат ишлаб чиқаришининг умумий ҳажмида олий сифат категориясидаги маҳсулот ҳиссаси 8,7 процентни ташкил этди.

Хўжалик механизмини ва саноатни бошқаришни янада такомиллаштириш, хом ашё, ёқилғи-энергетика ва ресурсларнинг бошқа турларини иқтисод қилиш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирларни амалга ошириш давом эттирилди.

Республика саноатида истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга оид катта ишлар амалга оширилмоқда. 1983 йилнинг 1 квартали мобайнида ўтган йилнинг шу давридагига қараганда «Б» группасидаги моллар ишлаб чиқариш ҳажми 7,4 процент кўпайди.

Шу билан бирга айрим ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналари маҳсулот ишлаб чиқариш ва реализация қилиш, фойда олиш, меҳнат унумдорлигини ўстириш, товар маҳсулоти таннархини арзонлаштириш, зарур ассортиментда тегишли сифат билан маҳсулот ишлаб чиқариш топшириқларини бажармадилар.

Янги ишга туширилган айрим қувватлар суст ўзлаштирилиб, улардан тўла фойдаланилмади. Бронекабель, сульфат кислота, синтетик аммиак, иморатбоп ғишт, шифер, гилам ва гилам маҳсулотлари, мол ва ўсимлик мойи ишлаб чиқариш плани бажарилмади.

Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати, Ўзбекистон ССР Енгил, Пахта тозалаш, Озиқ-овқат, Гўшт ва сут саноати министрликлари ва бошқа бир қанча министрликлар тузилган шартномаларга ва ижро этиш учун қабул қилинган нарядларга мувофиқ истеъмолчиларга маҳсулот етказиб беришни тўла даражада таъминламадилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР МАРКАЗИЙ СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИ

КАДРЛАР ЎҚУВИ

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий фанлар академияси раҳбар партия ва совет кадрларининг малакасини ошириш институтида иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советлари, халқ депутатлари ўлка ва область Советлари ижроия комитетлари раисларининг саноат ва қурилиш масалалари билан шуғулланувчи ўринбосарларининг ўқуви тугади.

Бир ой давомида КПСС XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил ноябрь Пленуми қарорлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари Ю. В. Андроповнинг Пленумда сўзлаган нутқидаги қоидалар ва хулосалар, унинг «СССР-нинг олтмиш йиллиги» докладн, «Карл Маркс таълимоти ва СССРда социалистик қурилишнинг баъзи масалалари» деган мақоласи асосида коммунистик қурилиш назарияси ва практикаси, КПСС билан Совет давлати иқтисодий сиёсати ҳамда халқаро фаолиятининг актуал масалалари ўрганилди.

Машғулотларда ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, капитал қурилишни такомиллаштириш, агросаноат комплексини ривожлантириш, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва сифатини яхшилаш, меҳнат ресурслари, табиий ва моддий ресурслардан оқилона фойдаланиш масалаларига катта эътибор берилди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. И. Долгих, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари А. К. Антонов, КПСС Марказий Комитетининг бўлим мудирлари И. Н. Дмитриев, Ф. И. Мочалин, Б. И. Стукалин, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитети раисининг биринчи ўринбосари И. С. Густов, КПСС Марказий Комитети Қишлоқ хўжалик бўлими мудирининг ўринбосари В. К. Онисовец, СССР ички ишлар министри В. В. Федорчук, СССР Госстройи раисининг биринчи ўринбосари Г. Н. Фомин, СССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитети раисининг биринчи ўринбосари Л. А. Костин, СССР Халқ контроли комитети раисининг ўринбосари В. И. Манаев, РСФСР маҳаллий саноат министри В. К. Успенский, СССР Фанлар академияси вице-президенти Е. П. Велихов, академик Р. З. Сагдеев, Ижтимоий фанлар академиясининг олимлари тингловчилар ҳузурида лекция ўқидилар.

Машғулотларда совет қурилиши, халқ депутатлари советларининг иш форма ва методларини такомиллаштириш, республикалар, ўлкалар ва областларни комплекс иқтисодий ва социал ривожлантиришни таъминлашда уларнинг ролини кучайтириш, ижрочилик ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, 1983 йил ва умуман беш йиллик планларини муваффақиятли равишда бажариш учун меҳнаткашлар мусобақасини ташкил этиш масалалари батафсил кўриб чиқилди. Украина ССР Министрлар Советининг Раиси А. П. Ляшко, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев, Латвия ССР Министрлар Советининг Раиси Ю. Я. Рубэн, Волгоград область ижроия комитетининг раиси Ю. И. Ломакин шу масалалар юзасидан доклад қилдилар.

Тингловчилар партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил май ва ноябрь Пленумлари қарорларини амалга ошириш соҳасидаги иш тажрибасини ўртоқлашдилар. Олимлар ва халқ хўжалиги мутахассислари билан учрашувлар бўлиб ўтди. Тингловчилар Москва шаҳар ва Москва области халқ депутатлари район ва шаҳар Советлари ижроия комитетларининг фаолияти билан танишдилар.

ЧИГИТНИ БИР ТЕКИС УНДИРИБ, ПАРВАРИШНИ АВЖ ОЛДИРАЙЛИК

Ҳозир чигит барвақт экилган майдонларда ниҳоллар қийғос униб чиқди. Лекин анча вақтдан буён ёғингарчилик бўлмаётганлиги сабабли тупроқдаги нам кескин камайиб кетди ва кўпгина участкаларда ҳали уруғ униб чиқмаётир.

Барча майдонларда чигитни қийғос ундириб олиш республика колхоз ва совхозлари пахтакорларининг шу кунлардаги энг асосий вазифасидир. Қишлоқ хўжалик органлари ва хўжаликларнинг мутахассислари бригадирлар ҳамда звено бошлиқлари билан биргаликда ҳар бир далани, экилган уруғ ҳолатини ва чигитнинг униб чиқишига нима тўсқинлик қилаётганлигини синчиклаб ўрганишлари даркор. Бунда чигит суви берилиши лозим бўлган пайкаллар конкрет белгиланиши зарур. Чигит суви бериш ва унинг муддатларини белгилашда биринчи навбатда ҳали уруғ униб чиқмаган, намга эҳтиёж кўпроқ сезилган далаларни ҳисобга олиш даркор.

Чигит сувини ўз вақтида, сифатли бериш ниҳолларни қийғос ундириб олишнинг гаровидир. Бу йилги сув тақчиллиги сезилаётган шароитда суғориш технологиясига қатъий риоя қилиш, суғоришнинг дастлабки кунлариданоқ сувдан тежамкорлик билан фойдаланишга алоҳида эътибор бериш зарур. Чигит суви берилиши керак бўлган майдонлар, ниҳолларнинг оптимал ўсиши ҳамда ривожланишини таъминлашда **ғўза қатор ораларига ишлов беришни мумкин қадар барвақт бошлаш бениҳоя катта аҳамиятга молик.** Илғор хўжаликлар ҳозирдаёқ биринчи культивацияни кенг кўламда бошлаб юбордилар. Культивация ҳар бир участканинг ҳолатига қараб табақалаштирилган ҳолда ўтказилиши зарур. Бегона ўт босган далаларга ишлов бериш пайтида культиваторларга такомиллаштирилган ротацион ишчи органи — УРОР ҳамда пичоқ ва чуқур юмшатадиган лапка ўрнатиш тавсия этилади. Қатор оралиғи 60 сантиметр бўлган пайкалларга ишлов берилаётган пайтда культиваторларга икки жуфт такомиллаштирилган юлдузча, иккита пичоқ ва битта чуқур юмшатадиган лапка ўрнатилади. Ротацион ишчи органлар ниҳоллар қаторидан 3—5 сантиметр нарида, 5—7 сантиметр чуқурликда юрадиган қилиб ўрнатилади. Пичоқлар ниҳоллар қаторидан 10—12 сантиметр нарида, 6—8 сантиметр чуқурликда, чуқур юмшатадиган лапка эса қатор ўртасидан, 12—14 сантиметр чуқурликда юрадиган қилиб ўрнатилиши даркор. Қатор оралиғи 90 сантиметр бўлган майдонларда ҳам ишлов бериш ва чуқурлиги ўзгартирилмайди, фақат учинчи жуфт юмшатгичлар 6—8 сантиметр чуқурликда юрадиган қилиб ўрнатилади. Чуқур юмшатувчи лапка эса 16—18 сантиметр чуқурликда юради.

Гектарларнинг тўлиқ бўлиши, ғўза тупларининг планли қалинлиги мўл ҳосилнинг асосидир. Ғўза тупларининг оптимал қалинлигини таъминлаш мўл ва эртаги ҳосил етиштиришнинг муҳим шартларидан бири эканлигини пахтакорлар яхши биладилар. Колхоз ва совхозларнинг агрономлари ягана бошлангунга қадар ҳар бир бригада даласида ғўза тупларининг қалинлиги қанча бўлишини аниқ белгилаб чиқишлари даркор.

Ҳар гектар ердаги кўчатларнинг қалинлиги қуйидагича:

— сизот сувлари юза жойлашган, вегетация даврида бўз, сув ўсимликлар ўсадиган ўтлоқ тупроқли майдонларда ўрта толали навлар учун 110—120 минг, ингичка толали навлар учун 120—140 минг туп;

— сизот сувлари чуқур жойлашган типик бўз тупроқли, шўрланган ўтлоқ ерларда ўрта толали навлар учун 120—130 минг, ингичка толали навлар учун 140—150 минг туп;

— ғўза ўсиб кетмайдиган кам кувват далаларда ўрта толали навлар учун 140—150 минг, ингичка толали навлар учун 150—160 минг туп кўчат бўлиши керак.

Ниҳоллар ягана қилинаётганда ғўза тупларининг планли қалинлигини таъминлаш тавсия этилади.

Туплари тарвақайлаб ўсадиган ингичка толали ғўза навлари ва «Ашхобод-25» навн эса майдонларда ниҳолларнинг қалинлиги тупроқ шароитига қараб 85 мингтадан 100 мингтача бўлиши мумкин.

Яганаси ўз вақтида, сифатли ўтказилган ғўзанинг ривожланиши ва эртапишар ҳосил етиштиришнинг муҳим шартидир. Ниҳолларда 1—2 чинбарг пайдо бўлганда ягана бошлаш тавсия этилади.

Ниҳолларни муғамбирликдан ёқ озуқа элементлари билан таъминлаш, мўл ва эртаги ҳосил етиштиришнинг муҳим омилидир. Биринчи озиқлантириш чоғида ҳар гектарга ўғит солингандиги ҳисобга олган ҳолда ўтказиш зарур. Шудгорлаш ёки экиш олдидан озиқлантирилмаган

БИЗНИНГ ТАВСИЯЛАР

далаларга бундан мустаснодир.

Бу йили шароитда тупроқ намлигидан унумли фойдаланиш учун органик ўғитлардан кенг фойдаланиш керак. Органик ўғитларни экинлар культивациясида қўлланилади. Бунда пайтда ғўза ёки «шарбат» суви берилаётганда солиш зарур. Тупроқда етарли миқдорда органик ва минерал ўғитларнинг мавжуд бўлиши ғўзанинг тупроқ намлигидан унумдор қатламда пайдо бўлишига ёрдам беради.

Маълумотларга кўра, қишлоқ хўжалик зараркунандаларининг интенсив ривожланиши ва уларнинг бегона ўтлардан ғўза ниҳолларига кўчиб ўтиши кутилмоқда. Кузги тунламнинг биринчи авлод қуртлари Сурхондарё, Тошкент, Андижон ва Самарқанд областларида пайдо бўлди. Бу йил кузги тунлам капалаклари ва қуртларининг кўпайиши ғўзага катта хавф туғдиради.

Кузги тунлам қуртлари қарши курашда у ёки бу тарзда ишлатилмайди... Бу эса қуртлари ниҳолларни бутунлай кемиришига сабаб бўлади. Ғўзанинг сўрувчи зараркунандалари (шира, трипс, ўргимчаккана) қарши курашни юксак даражада ташкил этиш лозим. Айниқса пахтакор районларда ягана жадал кураш ҳолида кутилади.

Оз миқдорда заҳарли химикатлар сарфлаган ҳолда ғўзани қишлоқ хўжалик зараркунандаларидан ишончли муҳофаза қилиш учун энг аввало барча далаларда пухта назорат ташкил этилиши, бу мақсадда ҳар бир колхоз ва совхозда ҳашаротлар билан кураш бўйича 50 гектар майдонга битта кузатувчи ажратилиши, улар ўқитилиши ва ҳисобга олиниши даркор. Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига ўчоғи аниқланиши билан ... энг аввало биологик усуллардан фойдаланиш лозим.

Кузги ва карадрина тунламлари тухум қўйиш даврида ҳар гектар ер ҳисобига 200 мингтадан трихограмма қўйиб юборилади. Бунда трихограмма уч марта: биринчиси кузги тунламнинг биринчи капалаклари ўчоқлари 5—7 кун ўтгач 80 мингта ва яна 5—7 кун ўтгач 60 мингта трихограмма учирилади.

Далаларда тунлам куртларининг сони ҳуда кўплаган тақдирда ҳар гектар ер ҳисобига 1,5—1,8 килограмм хлорофос эритмаси билан ишлов берилади. Бу иш ПГС аппаратидан ёрдамида амалга оширилади.

Зараркунандаларнинг ўчоғи аниқланган дала четларидаги тут дарахтларининг барги ипак қурти боқилишига кейин бошқа ғўзани ҳимоя қилиш учун биринчи навбатда ... ишлов берилади, сўнгра уларга химиявий ишлов берилади.

Тавсияларни Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги мутахассислари ва СоюзНИХИ, САИМЭ, САНИИЗРнинг илмий ходимлари тайёрлаган.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикада қўшиқчилик санъатини ривожлантиришдаги хизматлари учун К. Отаниёзов номли Хоразм области филармониясининг яккахон солисти ўртоқ Бобомурод Ҳамдамовга «Ўзбекистон ССР халқ артисти» фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг ... [illegible] ... ноатида кўп йил ва самарали ишлаганлиги учун ҳамда туғилган кунига саксон беш йил тўлиши ва КПСС сафида 65 йил бўлиши муносабати билан иттифоқ аҳамиятидаги шахсий пенсионер ўртоқ Федор Никанорович Поздняковни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

МЕЪМОРЛАР ТАЖРИБАНИ ЎРТОҚЛАШМОҚДАЛАР

Тошкентда СССР Бадиий академияси архитектура ва монументал санъат бўлими бюросининг аъзолари ва улар иштирокида халқ мукофотлари тўғрисидаги бўлимнинг бюроси чиқишлари 25 апрель куни Тошкентда Ўзбекистоннинг ҳозирги замон архитектураси ва монументал санъатида миллий ўзига хослик мавзуида ижодий сўзлашиб олдилар. Учрашувда қатнашиш учун СССР Бадиий академияси президиуми аъзоси, академик, СССР Халқ архитектори, Ленин мукофоти ва СССР Давлат мукофоти лауреати М. В. Посохин бошлиқ меъморларнинг катта гуруҳи етиб келди.

Москва, Арманистон, Туркманистон ва Литвадан келган таниқли шаҳарсозлардан иборат меҳмонлар «Ўзбекистоннинг замонавий архитектураси, монументал санъати ва халқ амалий санъати» кўргазмасининг тантанали очилишида иштирок этдилар. Бу ерда 2000 дан зиёд асарлар намойиш этилмоқда. Уларнинг ичида ... Тошкентни ҳозирги кунги ва келажаги ҳақидаги экспозиция кенг жой олган.

Меъморлар ижодий учрашувда қатнашганлардан ... Ўзбекистонда бўлиш программасида Самарқанд, Бухоро ва Навоийга сафар қилиш, республика шаҳарлари ва қишлоқларининг тарихий ёдгорликлари ва ҳозирги кўринишлари билан танишиш, ... халқ амалий ... асарлари билан танишиш, кенг доирадаги масалалар юзасидан фикрлашиб олиш белгиланган. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СУДИНИНГ ПЛЕНУМИ

Ўзбекистон ССР Олий Судининг навбатдаги пленуми бўлиб ўтди. СССР Олий Суди пленумининг «КПСС Марказий Комитетининг СССР Олий Судига ... тўғрисида» 1982 йил май Пленуми қарорлари билан судларнинг вазифалари ... КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил ноябрь Пленуми қарорлари асосида «Корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда меҳнат интизомини мустаҳкамлашга судларнинг ролини ошириш тўғрисида»ги қарорларини бажариш ... Ўзбекистон ССР Олий Суди пленумининг ... шу пленумда контрол тартибида кўриб чиқилди.

Пленум Қорақалпоғистон АССР Олий Суди, област ва Тошкент шаҳар судларидан, шаҳар ва район халқ судларидан ... судларидаги ишларни кўриб чиқишда диққат-эътибор бериш, давлат, меҳнат ва ижтимоий интизомни мустаҳкамлаш, тежаб-тергаб сарфлаш ва халқ мулкини сақлаш ... ишларини ... ролини оширишни талаб қилди.

Пленумда Ўзбекистон ССР Олий суди раисининг ... республика прокурорининг ... конкрет ишлар хусусидаги протестлари ҳам кўриб чиқилди. (ЎзТАГ).

ПЛАНЕТАНИНГ БИР КУНИ

Афғон халқи билан бирдамлик ҳафталиги

ИНҚИЛОБИЙ АФҒОНИСТОН ТОНГИ

ОБЪЕКТИВДА — АФҒОНИСТОН

Демократик Афғонистон эришаётган ютуқлардан жаҳолатга тушаётган империалистик ва реакцион кучлар эксплуатацияни қилинишни ... таъминламоқдалар ... жадал ... қилиш ... Г. Надеждин фотоси (ТАСС).

Бундан беш йил муқаддам ғалаба қилган Апрель миллий-демократик революцияси жафокаш ва мард афғон халқи тарихининг янги даврини — бахтли ҳаёт қуриш ва прогресс сари йўлни очиб берди. Бугун Апрель инқилоби машъалалари, ... ҳаётини ... йилларидан бормоқда. Ҳар қачон ва ҳамма ерда ... Афғонистон халқи ... империализмнинг ... қаршилигига қарамай ...

... Революциянинг дастлабки беш йилида афғон халқи қўлга киритган дастлабки ютуқлар ...

... Мамлакат саноати ... Ер ислоҳотини ўтказиш ... ерсиз ва кам ерли деҳқонларга ... қишлоқ хўжалик ... Ҳозир 633 минг киши саводсизликни тугатиш курсларида ... 1990 йилга бориб умуман тугатилади.

... Мамлакат меҳнаткашлари ...

... Апрель революциясининг ... бешинчи йилидаги ...

Талъат СОЛИЕВ, Файзи ШОҲИСМОИЛОВ, «Совет Ўзбекистони»нинг халқаро шарҳловчилари.

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

УРУШГА ҚАРШИ ОММАВИЙ НАМОЙИШЛАР

✦ **ТОРОНТО. «Канадада қанотли ракеталар синаб кўрилишига йўл қўймаймиз!», «Пентагоннинг ракета-ядро планларига йўл йўқ!» деган шиорлар остида бутун мамлакатда бўлиб ўтган урушга қарши оммавий яиғилишларда канадаликлардан 100 мингдан ортиқ киши иштирок этди.**

Мамлакат жанубий соҳилидаги энг катта порт шаҳри — Ванкувер кўчалари одамлар билан лиқ тўлди. Рейган маъмуриятининг ... кишилар ... иштирок этдилар.

ҚАТЪИЙ ТАЛАБ

✦ **МАНАГУА. Бу ерда «Марказий Америка ва Кариб ҳавзаси халқларининг тинчлик ва суверенитети учун» халқаро конференцияси ўз ишини тамомлади.**

Конференцияда жаҳондаги кўпгина мамлакатлар, жумладан СССРдан сиёсий, жамоат, диний ва маданият ташкилотларидан 150 дан ортиқ вакил иштирок этди.

Марказий Америка ва Кариб ҳавзаси ишларига АҚШнинг аралашуви ... Никарагуанинг ... Сальвадордаги ... Гватемала ...

Жаҳон Тинчлик Кенгаши Никарагуа халқининг ... ҳақида қарор қабул қилди.

АМЕРИКАНИНГ ЯДРО РАКЕТАЛАРИГА ҚАРШИ

✦ **ГААГА. Голландиядиянинг кўпчилиги мамлакат территорияснда Американинг янги ядро қуроли жойлаштирилишига қарши чиқмоқда, деди бу ерда ўз ишини тамомлаган Меҳнат партиясининг съездида партия раиси М. Ван ден Берг.**

Голландиянинг ҳозирги вақтда оппозицияда бўлган мана шу энг катта сиёсий партиясининг раҳбари ... партия 5 процент қисқартиришга даъват этди.

(ТАСС, 25 апрель).

РЕЙГАННИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Президент Рейган матбуот конференциясида ... Яқин Шарқ ... АҚШ давлат секретари Ж. Шульцнинг ... Ливан ... Исроил ...

... Исроил ...

Матбуотнинг фикрича, Шульцнинг сафаридан мақ...

... Америка ... Исроилнинг ...

Ахборот

МЕВА МЎЛ БЎЛАДИ

Оҳангарон район соҳибкорлари ўтган йили давлатга 3446 тонна ҳўл мева топшириб, юксак мажбуриятни шараф билан бажарган эдилар. Бу йил эса боғ-роғларда 5500 тонна ҳўл мева етиштириш учун кураш кетмоқда.

Райондаги «Оҳангарон» совхози боғдорчиликда салмоқли ўринни эгаллайди. Юбилей йилида давлатга 1152 тонна ҳўл мева етказиб берган хўжалик соҳибкорлари беш йилликнинг учинчи йилида янада юксак марраларни кўзлаб меҳнат қилаётирлар.

Совхознинг Ленин ордени кавалери Тошбуви Давронова, Меҳнат Қизил Байроқ ордени соҳиби Саноат Шоназова етакчилик қилаётган боғдорчилик бригадалари олма, нок ҳосилдорлигини ошириш йўлида барча агротехник тадбирларни амалга ошириптилар.

О. ХУШНАЗАРОВ.

БАЛИҚЧИЛИК ДОРБОЗЛАР

Балиқчи район маданият уйи ҳузурида дорбозлар труппаси ташкил қилинди. Унга таниқли дорбоз Маҳмуджон Ҳасанов раҳбарлик қилмоқда.

Дорбозлар шу кунгача Балиқчи ва Чинобод қишлоқларининг марказларида, Максим Горький номли совхоз, «Правда» ва Охунбобоев номли колхозларда, шунингдек, бир қатор қўшни районларда бўлиб, санъатларини намойиш қилдилар. Дорбоз Маҳмуджон Ҳасанов ва унинг тўрт ёшли ўғли Алишер Ҳасановнинг дор устида бажарган мураккаб машқлари кўпчиликка манзур бўлди. Полвон Ҳамидулла Солиев, масхарабоз Баҳодир Қурбоновларнинг ҳар бир чиқиши томошабинлар томонидан қизғин кутиб олинмоқда.

А. ВАҲОБОВ.

ОТА

СОВЕТ КИШИСИНИНГ ФАЗИЛАТИ

— Ота, бугун биз трактор ҳайдашни ўргандик! — ўн олти-ўн етти ёшлар чамасидаги йигитча суҳбатдошим — «Оқ олтин» агросаноат бирлашмасининг бош директори Собиржон ака Сиддиқов ёнига келди-да, мақтанган оҳангда ана шундай деб қўйди.

— Қалай, болам, яхши бўларканми трактор ҳайдаш?

— Жуда яхши, ота, менга ёқди...

— Майли бор, дарсингни тайёрла.

Биз бош директор билан чўлда пахтачиликнинг ривожланиш истиқболлари, меҳнаткашларнинг турмуш шароитларини яхшилаш, умуман, катта хўжаликнинг фаолиятига доир масалалар хусусида суҳбатлашдик.

Ҳалиги бўлғуси тракторчининг шодлиги менга ғалати таъсир қилди. Ўсмир мустақил ҳаёт йўлига кириб келяпти.

— Ўғлингиз бўлса керак-а? — сўрадим Собиржон акадан.

— Ҳа, ўғлим, — жиддий қиёфада жавоб берди бош директор. — Бундай ўғил-қизлардан, ишонсангиз ўн тўққизтаси бор менда, — сўнг менинг таажжубланганимни кўриб, қўшиб қўйди. — Ҳа, ҳа, ҳайрон бўлманг, ука, худди шундай, ўн тўққизта.

Кейин менга бор гапни тушунтириб берди. Ўн тўққиз боланинг барчаси Собиржон ака чўлга қадам босганидан бери боқиб, тарбия қилган, мустақил ҳаёт йўлига олиб чиққан ота-онасиз болалар экан.

— Ҳозир ёнимизга келган ўғлимнинг исми Бахтиёр, — давом этди Собиржон ака, — уни фарзанд қилиб олишимнинг тарихи аянчли. Мана эшитинг.

Бундан ўн йилларча муқаддам «Фарғона» совхозининг директори Собиржон Сиддиқов ҳузурига нотаниш бир аёл кириб келади. Уст-боши бир аҳволда. Ўзи анча ёш кўринса ҳам ташвиш эзиб қўйганлиги шундоққина билиниб турибди. Юзларини ҳозирдан ажин қоплай бошлаган.

— Сизни жуда одампарвар деб эшитдим, директор тоға, — сўз бошлади аёл. — Шунинг учун ҳам нажот излаб келдим ёнингизга. Биз шаҳарда турамиз. (У Фарғона водийси шаҳарларидан бирининг номини айтди). Бешта болам бор. Эрим топганини ичади... Менинг ҳам, болаларимнинг ҳам ҳаммаёғи калтакдан моматалоқ бўлиб кетган. Биз ўша кишининг зулмидан қочиб келдик ёнингизга. Бизга бошпана берсангиз бўлди. Қорнимиз тўқ, уст-бошимиз бут бўлса, ҳар қандай оғир ишга йўқ демайман.

Директор чуқур ўйга толди. Ҳаёт нақадар мураккаб. Унинг шўрлик аёлга жуда-жуда раҳми келди. Ана, бешта боласи эшикни қия очиб, мўралаб туришибди.

— Мана бундай қиламиз, — деди директор бир оздан сўнг қатъийлик билан, — бир хоналик уйнинг иложи бор. Болаларни боғчага жойланг. Бепул қилиб беришади. Ўзингиз ўша жойда фаррош бўлиб ишлаб туринг. Кейинчалик тузукроқ иш топилиб қолар.

Аёлнинг кўзлари ёшга тўлди.

— Раҳмат, тоға, муруватингизни унутмайман.

Фалокатнинг қачон, қаердан келиб қолишини билмас экансан, киши. Якшанба куни эрталаб Собиржон аканинг уйида телефон жиринглади.

— Саодат тўсатдан вафот этибди, — деган хабарни айтишди. Директор аввалига ишонмади. Афсуски, рост экан бу гап.

Шу-шу, беш бола етим қолди. Орадан бир оз ўтгач Саодатнинг қариндошлари етиб келишди. «Олиб кетамиз болаларни» деб туриб олишди улар.

— Ўзимизда интернат очамиз. Шу ерда қолишаверсин, — таклиф қилди Собиржон ака, — катта бўлгач, ўқитамиз, бирон ҳунарга ўргатамиз. Бундай болалардан беш-олтита бор совхозимизда...

Қариндошлар кўнишмади.

— Майли, ихтиёр сизларда, — деди директор ва кассирни чақириб Саодатнинг мукофот пулини келтиришни айтди. — Бугун совхоз ишчиларига йиллик мукофот бергандик. Саодатга ҳам бор эди, шуни олинг, болаларнинг тарбиясига ишлатарсизлар.

...Орадан йиллар ўтди. Кунларнинг бирида Собиржон ака бир иш билан Тошкентга келди. Қайтаётиб кўчада хомуш бораётган, эгни-боши юпунгина бир болага кўзи тушди. Жуда таниш кўриниб кетди кўзига. У синчиклаб тикилди: ахир бу Саодатнинг ўғли— Бахтиёрку. Бола ҳам Собиржон акани таниб, унинг қўлларидан ушлаб олди. Кўзларида ёш қалқиди. Сира қўйиб юборгиси йўқ эди уни.

Воқеа мана шундай бўлибди: Қариндошлар болаларни олиб кетишгач, уларни ўз ҳолига ташлаб қўйишибди. Катта қиз бўйига етиб қолган экан, уни Тошкентга, ўқитувчи йигитга узатишибди. Катта қиз сарсон бўлган укаларини ҳам ўзи билан бирга олиб келган экан.

— Қани, уйинг қаерда, кетдик!

Саодатнинг катта қизи ҳовлига кириб келаётган директорни кўргач «Ота», дея истиқболига югурди. Кўришдилар, ҳол-аҳвол сўрашдилар.

Куёв ҳам қаллиғига қўшилиб «Ота» деди Собиржон акани. У ҳамма гапдан хабардор экан.

— Ота, кечирасиз, айб бизда, — ўқитувчи кўзларини ерга қадади. — Қизингиз бир оз касалманд бўлиб, ҳозирча ишлай олмай турибди. Менинг маошим эса етмаяпти, рост гап. Участка бошлаб қўйганмиз бунинг устига...

Собиржон ака Саодатнинг кичик ўғли Бахтиёрни ўзи билан чўлга олиб кетди. «Энди ҳеч кимга бермайман сени», деди. Кетаётиб бир нарса эсига тушгандай остонада тўхтади-да, чўнтагидан пул чиқариб, ийманиб куёвга узатди.

— Мана, буни олинг, илтимос...

Ўқитувчи ҳанг-манг бўлиб қолди:

— Нега энди?

— Уй солаётган экансиз. Ота сифатида менинг қўшган ҳиссам бу... илтимос...

— Ахир қачон қайтариб бера оламиз?..

— Топганингизда, — унинг кўнглини кўтарди Собиржон ака.

У Бахтиёрни олиб келиб техникумга жойлади...

Ўн тўққиз фарзанд... Ҳар бирининг тақдири мана шу Бахтиёр ва унинг опасиникидек чигал. Ҳар бирининг тақдирида, томчида қуёш акс этгани каби буюк одамийлик намунаси кўзга ташланиб туради.

Ҳаётимизнинг ҳали ечилмаган чигаллари, муаммолари жуда кўп. Отасизлик, онасизлик дардини тортаётган бегуноҳ норасидалар ҳали бор орамизда. Албатта, улар бир куни вояга етади, улғаяди, мустақил ҳаёт йўлида қадам ташлай бошлашади. Ана ўшанда ўзларининг оғир кунларда бошларини силаган бағри дарё кишиларни, уларнинг одамийлигини, саховатини асло унутмайдилар. Одамларни севадиган инсонлар бўлиб етишади бу йигит-қизлар.

...Собиржон аканинг ўн тўққиз фарзанди бор. Бош директор ҳар куни бўлмаса ҳам кунора уларнинг ҳар бирининг ўқишидан, меҳнатидан, хулқ-атворидан хабар олиб туради. Шунга вақт топади.

Командировкам тугаб Тошкентга қайтиш учун йўлга отланар эканман, Собиржон ака мени кузатгани чиқди. Қотмадан келган, ўйчан нигоҳли киши. Кўксида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони нишони порлаб турибди. Мирзачўлнинг дастлабки чўлқуварларидан бири. Ўзининг толмас меҳнати билан ана шундай катта обрў қозонган. Аммо унинг бошқа бир жасорати ҳам борки, бунинг учун медаль бермайдилар. Бу фарзандпарварликдир.

Ўн тўққиз ўғил-қизнинг қалбидаги унга бўлган меҳр-муҳаббат Собиржон ака учун бебаҳо нишондир.

Қодиржон СОБИРОВ,
Оқолтин райони.

Эл соғлиғи—юрт бойлиги

ЮЗ ДАРДГА ДАВО ШАРБАТ

Абу Али ибн Сино ўзининг «Тиб қонунлари» китобида қон организмнинг бирламчи шарбати, унинг асосий вазифаси танани озиқлантириш деб ёзган эди. Тиббиёт тарихида қон ҳақидаги илмнинг ривожланиши алоҳида ўрин эгаллайди. Ҳозирги кунда қоннинг сир-асрори анча мукаммал ўрганилган, унинг даволовчи хоссалари кўпчиликка маълум. Кейинги пайтларда иммунология ва генетика фанларининг ютуқлари асосида, тўғридан-тўғри беморга қуйиш учун яқин қавм-қариндошларнинг қонидан фойдаланиш ва бу қонни бўлакларга (компонентларга) ажратиб ишлатиш асослаб берилди.

Қон компонентларига эритроцит, лейкоцит (оқ қон таначаси), тромбоцит (қон пластинкаси) массалари ва плазма киради. Камқонлик (анемия) билан оғриган беморларга эритроцитлар массаси, оқ қон таначалари жуда камайиб кетган беморларга — лейкоцитлар массаси, қон пластинкалари миқдори пасайган кишиларга эса тромбоцит массаси тавсия этилади. Албатта, беморнинг қон компонентларига бўлган эҳтиёжини врач аниқлайди ва фақат оғир кечувчи анемия, лейкопения, тромбоцитопения ҳолатларидагина улардан фойдаланилади.

Суюқ ва қуритилган плазмалардан фойдаланиш тиббиёт тажрибасидан чиқиб бормоқда. Бунинг сабаби турли хил касалликларда яхлит плазмага эҳтиёж йўқ бўлиб, уларда донорлар плазмасидан олинадиган альбумин, протеин, фибриноген каби препаратларнинг даволаш таъсири кучлидир. Бундан ташқари бемор организмига таъсир кўрсатувчи плазма билан боғлиқ баъзи нохушликлар плазма препаратлари ишлатилганда ўз-ўзидан бартараф этилади. Хуллас, анъанавий қон ёрдамида даволаш унинг компонентлари ва препаратларини қўлланиш билан ўрин алмашмоқда.

Бу эса гематология хизмати соҳасида айрим ташкилий масалаларни ҳал этишни, қон қуйиш станциялари ва бўлимларининг ишига алоҳида эътибор бериш, моддий-техника базасини кенгайтиришни талаб этмоқда. Бу вазифалар бизнинг институт амалий фаолиятида асосий ўрин эгаллаган.

Республикамиздаги қон қуйиш станциялари ва бўлимларининг илм-фан ютуқлари асосида олиб бораётган ишлари туфайли даволаш муассасалари қон ва унинг препаратлари билан узлуксиз таъминланмоқда. Бинобарин, минглаб беморларнинг тез ва сифатли шифоланишларига катта ҳисса қўшилмоқда. Бу улкан вазифанинг баркамол ижросида беморларнинг қавм-қариндошлари қатори жамиятимизнинг олижаноб ва фидойи кишилари бўлган донорлар муҳим роль ўйнамоқда. Дарҳақиқат, илм-фан ютуқлари нақадар юқори бўлмасин, инсон қонига ўхшаш ва унга тенг келувчи шифобахш дори кашф этилганича йўқ. Шундай экан, ўз қонининг бир қисмини бирор дардга учраган кишига бериб, уни ҳаётга, меҳнатга, оила ва дўстлари бағрига қайтаришни ўзининг шарафли бурчи деб билган донорлар ҳар қанча таҳсинга сазовордир.

Тошкент шаҳрида 26—27 апрель кунлари ўтадиган Ўзбекистон гематолог ва трансфузиологларининг II съездида медицинанинг шу соҳасида кейинги йилларда эришилган ютуқларга якун ясаш, қоннинг шифобахш хоссаларидан тиббиётда янада мукаммал фойдаланиш, қон касалликларининг олдини олиш ва даволаш масалаларини муҳокама этиш мўлжалланган. Бу йирик анжуманда Москва ва Ленинграддан, қардош иттифоқдош республикалардан ҳам машҳур олимлар иштирок этишади.

С. БАҲРОМОВ,
Ўзбекистон гематология ва қон қуйиш илмий-тадқиқот институти директори ўринбосари.

ТОШКЕНТНИНГ 2000 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Улуғ шоир ва мутафаккир Навоий номли кўчанинг бугунги жамоли.

Р. Нуритдинов фотоси. (ЎзТАГ)

ИЛМ-ФАН ОЛАМИДА

ҚУЛАЙ ИДИШ

Ҳисобдон машина трактор, комбайн, автомобилларнинг эҳтиёт қисмларини қулай равишда элтиш мумкин бўлган яшик ихтиро этишда ёрдам берди.

Яшикка 200 килограмм юк кетади. Бундай яшикларнинг бирини иккинчиси устига қўйиб бештагача тахлаш мумкин. Юкчиларнинг меҳнати ҳам ўзгаради. Бу иш механизациялаштирилди: илгари вагон юки 5—6 соатда тушириб олинар ва асосан қўлда бажариларди. Янги идиш ишлатилганида икки соат кифоя қиладиган бўлиб қолди.

Яшикнинг шарнир воситасида бириктирилган деворлари юк бўшагач ташиш учун қулай пакет қилиб тахланади.

Рязандаги хўжаликлар моддий-техника таъминотини ташкил этиш, экономика ва технология Бутуниттифоқ илмий-тадқиқот институтида ТАСС мухбирига маълум қилишларича, бир йил ичида мамлакат базаларига қишлоқ хўжалик машиналари ва агрегатлари учун тахминан 4 миллион тонна ўралган эҳтиёт қисмлар юборилиб туради. Шу юкларни ташишда таклиф этилган идишдан фойдаланилса анчагина ғаф олинади. Ёғоч-тахта сарфи 6 баравардан зиёд камаяди. Натижада 800 минг кубометр тахта ёки 4 минг гектар ўрмонзор тежалади.

Институт қулай идиш ясаш ҳужжатларини қирқта машинасозлик корхонасига тарқатди.

Спорт

ТЕННИС БЎЙИЧА ХАЛҚАРО МУСОБАҚА

ҲАЛ ҚИЛУВЧИ БАҲСЛАР

Тошкентдаги «Динамо» теннис стадионида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети соврини учун ўтказилаётган халқаро мусобақа якунланай деб қолди. Жуфт-жуфт бўлиб баҳслашиш бўйича ҳал қилувчи ўйинлар бўлиб ўтди. Бунда москвалик Н. Бикова билан О. Лифановалар муваффақият қозонишди. Ўсмирлар ўртасида таллинлик А. Ойсалу билан Т. Рятсеплар ғалаба қозондилар. Тошкентлик теннисчи Наталья Юрченко яккама-якка баҳсларда москвалик Н. Биковадан устун келиб, финалга йўлланма олди.

СОВРИНЛАР ВА ЎРИНЛАР

● **ШАХМАТ. Москвада ўтказилаётган юбилей чемпионати тугай деб қолди. Кечиктирилган ўйинларни давом эттирган тошкентлик Г. Аъзамов А. Юсуповга имкониятни бой берди. У 15-турда Лернер билан учрашиб, ўйинни кечиктирди. Ҳозир А. Карпов 8,5 очко билан олдинда бормоқда. Г. Аъзамов ҳисобида 5,5 та очко бор.**

● **КУРАШ. Классик кураш бўйича Венгрияда ўтказилган Европа чемпионатида тошкентлик халқаро классдаги спорт мастери Василий Аникин (48 кг) кумуш медаль совриндори бўлди.**

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНЛИ
АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙ НОМИДАГИ
ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИНИНГ
ҚАБУЛ ҚОМИССИЯСИ
СИЗНИ ВА ДЎСТЛАРИНГИЗНИ

ОЧИҚ ЭШИКЛАР КУНИГА ТАКЛИФ ЭТАДИ

Очиқ эшиклар кунида сиз институтимиз билан атрофлича танишишингиз мумкин.

Очиқ эшиклар куни факультетлар бўйича 26—29 апрель кунлари соат 14.00 дан 17.00 гача ташкил этилади.

ОЧИҚ ЭШИКЛАР КУНИ ПРОГРАММАСИ ҚУЙИДАГИЧА:

Факультет декани ва кафедра мудирларининг чиқишлари.

Лабораториялар, кафедралар билан танишув.

Кириш имтиҳонларга тайёргарлик ва имтиҳонларни топшириш бўйича консультациялар ўтказилади.

26 АПРЕЛДА

химия-технология факультетида — Т. Шевченко кўчаси, 1-уй;

архитектура факультетида — Ўзбекистон кўчаси, 15-уй;

нефть ва газ факультетида — Куйбишев кўчаси, 21-уй.

27 АПРЕЛДА

энергетика факультетида — Студентлар шаҳарчаси;

радиоэлектроника ва автоматика факультетида — Студентлар шаҳарчаси;

бошқаришнинг автоматлаштирилган системалари факультетида — Студентлар шаҳарчаси.

28 АПРЕЛДА

трактор ва қишлоқ хўжалиги машинасозлиги факультетида — Студентлар шаҳарчаси;

механика-машинасозлик факультетида — Студентлар шаҳарчаси;

самолётсозлик факультетида — У. Юсупов кўчаси, 107-уй;

29 АПРЕЛДА

геология-разведка факультетида — Студентлар шаҳарчаси;

кон-металлургия факультетида — Студентлар шаҳарчаси.

АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИ
ОЛИМПИАДАГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Олимпиадада Тошкент ва Тошкент областидаги ўзбек ва рус тилларида ўқитиладиган мактабларнинг 10-синф ўқувчилари иштирок этишлари мумкин.

Олимпиада қатнашчиларига кириш имтиҳонлари даражасидаги саволлар ва масалалар таклиф этилади.

ОЛИМПИАДА:

8 май куни — МАТЕМАТИКА БЎЙИЧА,
15 май куни — ФИЗИКА БЎЙИЧА,
14 май куни ХИМИЯ БЎЙИЧА СОАТ 10.00 да, Тошкент шаҳри Навоий кўчаси, 13-уйда, умумтехника факультетининг мажлислар залида. ўтказилади.

Тошкент область матлубот жамиятининг
ТОШКЕНТ КООПЕРАТИВ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1983—84 ўқув йили учун
ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

IV-разрядли ошпаз-кулинар, тайёрловчилар, кундалик эҳтиёж моллари магазинлари сотувчиси, контролёр-кассир, IV разрядли қандолатчи.

ЎҚИШ МУДДАТИ: **ошпазлар ва қандолатчилар бўлимида — 2 йил; сотувчилар, контролёр-кассирлар, тайёрловчилар бўлимида — 1 йил** (10-синф ҳажмида маълумотга эга қизлар қабул қилинади).

Билим юртига ўқишга кирувчилар область ёки район матлубот жамиятида ва қишлоқ матлубот жамияти йўлланмаси билан суҳбат ўтказиш орқали қабул қилинадилар.

Билим юртига бир йил муддат билан ўқишга камида 17 ёшдан 27 ёшгача; икки йиллик муддат билан камида 16 ёшдан 27 ёшгача бўлган шахслар қабул қилинадилар.

Ариза ва ҳужжатлар 25 августгача қабул қилинади, мандат комиссияси 15—25 август кунлари ишлайди.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: танлаган ихтисоси кўрсатилган ҳолда директор номига ариза, аттестат ёки маълумоти тўғрисида гувоҳнома (асл нусхаси), медицина справкаси (286-форма), 3 дона фотосурат (3x4 см. ҳажмда), меҳнат дафтарчаси (меҳнат стажига эга бўлганлар учун), ўқишга йўлланма, турар жойидан справка, туғилганлиги тўғрисида гувоҳнома ёки паспорт, ҳарбий билетини ўзи билан олиб келиш шарт.

Билим юртига қабул этилганлар 32 сўм миқдорида стипендия билан таъминланадилар, тайёровчилар бўлимида — стипендия 70 сўм.

Ўқиш вақти меҳнат стажига киради.

ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН ҚИЗЛАРГА ЁТОҚХОНА БЕРИЛАДИ.

Бизнинг адрес: 700056, Тошкент шаҳри, Путилов кўчаси, 210«а»-уй (16-автобуснинг «Касб касалликлари институти» бекати).

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 26/IV да **Князь Игорь,** 27/IV да **Спартак,** 28/IV да **Риголетто.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 26/IV да **Келинлар қўзғолони,** 27/IV да **Аризасига кўра,** 28/IV да **Бой ила хизматчи.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 27/IV да **Қиёфалар ёки занжир,** 28/IV да **Тўйдан олдин томоша.**

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Тил ва адабиёт институти коллективи институт директорининг ўринбосари, филология фанлари доктори Н. В. Владимировага турмуш ўртоғи

Лев Аронович ФРИМЕРМАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Кўрлар жамияти Марказий правлениеси Президиуми Кўрлар жамиятига қарашли Сирдарё ишлаб чиқариш комбинати директори О. Эрназаровга отаси

Эрназар ҒОИФОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

26 АПРЕЛЬ, СЕШАНБА

МОСКВА-I. 9.00 — Время. 9.40 — Бадиий фильм. 11.30 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 12.30 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильмлар. 16.05 — Сенинг ленинча кутубхонанг. 16.30 — Концерт. 16.55 — Киноочерк. 17.15 — Концерт. 17.25 — Мухбирларимиз ҳикоя қиладилар. 17.55 — Концерт. 18.25 — Спорт ҳафталиги. 18.45 — Фан ва ҳаёт. 19.05 — Дунё воқеалари. 19.35 — Меҳнатга яраша шараф ва шуҳрат. 20.05 — Фильм-спектакль. 21.30 — Время. 22.05 — Фильм-спектаклнинг давоми. 23.20 — Дунё воқеалари. 23.35 — Р. Римбаева куйлайди.

МОСКВА-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 ва 10.35 — Тарих. 10.05 ва 14.05 — Француз тили. 11.05 — Эстетик тарбия. 11.35 ва 12.40 — Физика. 12.05 — Шахмат мактаби. 13.10 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 13.40 — Зоология. 14.35 — Телеочерк. 15.05 — Тарих. 15.35 — Совет драматургиясида меҳнат мавзуи. 16.35 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — Концерт. 19.10 — Қисқа метражли бадиий фильм. 19.45 — «Ўртоқ Москва». 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар. 20.50 — Европа чемпионати. Классик кураш. 21.30 — Время. 22.05 — Ёшлар ўртасида футбол бўйича Европа чемпионатининг саралаш учрашуви. СССР — Португалия.

ТОШКЕНТ-I. 11.30 — Математика. 12.00 — Қизиқарли учрашувлар. 12.30 — Зоология. 18.05 — Сўз кетидан, сўз келар. 18.35 — Қўғирчоқ фильм. 18.50 — Озиқ-овқат программаси — халқ фаровонлиги асоси. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Адабий альманах. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Теннис бўйича халқаро турнир. 22.35 — Ўлик мавсум. Бадиий фильм. 2-серия. 23.40 — Янгиликлар.

ТОШКЕНТ-II. 18.20 — Биология. 18.50 — Ноз-неъмат бунёдкори. 19.05 — Физика. 20.00 — Янгиликлар. 20.20 — Ўқитувчилар экрани. 20.50 — Тошкент университети — спорт олий ўқув юрти. 21.30 — Москва-II.

27 АПРЕЛЬ, ЧОРШАНБА

МОСКВА-I. 9.00 — Время. 9.40 — Фильм-спектакль. 12.15 — Саёҳатчилар клуби. 13.15 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильм. 15.40 — Концерт. 16.00 — Совет драматургиясида В. И. Ленин образи. 16.50 — Инсон нимага қодир. 17.35 — Концерт. 18.15 — Стадион ҳамма учун. 18.45 — К. Маркс. Ўсмирнинг касб танлашдаги ўйлари. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Хоккей. Жаҳон чемпионати. Швеция — СССР. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол. Европа чемпионати саралаш учрашуви. СССР — Португалия. 23.45 — Дунё воқеалари.

МОСКВА-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 ва 10.35 — Музика. 10.05 ва 13.55 — Немис тили. 11.05 — Онамларнинг мактаби. 11.35 ва 12.35 — Тарих. 12.05 — Илмий-оммабоп фильмлар. 13.05 — Ўқув кўрсатуви. 13.35 — Ботаника. 14.25 — Астрономия. 14.55 — Телеочерк. 15.25 — Илмий-оммабоп фильм. 15.40 — Л. Леонов. Ҳужум. 16.25 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — Концерт. 19.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар. 20.45 — Халқаро панорама. 21.30 — Время. 22.00 — Инженер Прончатов. Бадиий фильм. 1 ва 2-серия-лар.

ТОШКЕНТ-I. 11.30 — Физика. 12.00 — Телефильм. 12.30 — Рус адабиёти. 17.50 — Шоирлар болаларга. 18.20 — Ёшлик. 18.50 — Тошкентнинг 2 минг йиллигига. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Халқ контроли экрани. 20.10 — Афғонистоннинг миллий байрамига. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.00 — Сув ва ҳосил. 22.20 — Катта йўл. Бадиий фильм. 23.55 — Бугун оламда нима гап?

ТОШКЕНТ-II. 18.15 — Она тили. 18.45 — Математика. 19.45 — Янгиликлар. 20.00 — Василий Суриков Бадиий фильм. 21.30 — Москва-II.

Радио

26 АПРЕЛЬ, СЕШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Лирик концерт. 9.30 — Дўстлик байроғи. 12.10 — Ишчинома. 13.00 — Чорвадор. 14.00 — Табаррук замин. 18.15 — Сиёсий билимлар радиоуниверситети. 18.30 — Афғон рубобида Ғ. Эргашев чалади. 19.25 — Ёшлик. 20.50 — Поэзия. 21.10 — Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт. 22.30 — Афғон артистларининг концерти.

27 АПРЕЛЬ, ЧОРШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Ўзбекистон санъат усталарининг концерти. 9.30 — Совет Ўзбекистони: одамлар, ишлар, режалар. 11.15 — Иқтисодий билимлар радиоуниверситети. 11.25 — Концерт. 12.10 — Ўзбекистан индустриальний. 13.00 — Чорвадор. 14.00 — Табаррук замин. 19.25 — Чолғу куйлари. 20.50 — Ғафур Ғулом туғилган кунининг 80 йиллигига. 21.10 — Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт. 22.30 — Концерт.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент-П. Ленин кўчаси, 41.

ТЕЛЕФОНЛАР

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-21-43, 32-53-16. 32-53-20, 33-11-49, 32-54-13.